БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Советэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 75 (8601)
МАРТЫН 29
СУББОТО
1958 он

Сэн 20 мүнгэн

Коллективизаци бэелүүлхэ тухай Ленинэй политикын илан мандаһанай һүүлээр, мүнөө машинно-тракторна станцинуудые хубилгажа байгаашамнай социалистическэ худөө ажахые хүгжөөлгэдэхи эгээл ехэ, эгээл шухала үйлэ хэрэг мүн.

(СССР-эй Верховно Советэй нэгэдэхи сесси дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэлһээ).

СССР-эй табадахи зарлалай Верховно Советэй нэгэдэхи сесси

Национальностьнуудай Советтэ

Мартын 27-до 13 часта Национальностьнуудай Советэй заседани нээгдээ.

...депутат, Латвийска ССР-эй Наукануудай академиин вице-президент А. М. Кирхенштейн Национальностьнуудай Советэй заседани нээбэ.

СССР-эй болон Латвийска ССР-эй бүлэг депутадуудай зүгһөө үгэ хэлэһэн депутат М. А. Ясновой дурадхалаар Национальностьнуудай Советэй Түрүүлэгшээр Латвийска ССР-эй Наукануудай академиин президент, депутат Я. В. Пейве нэрэн дуугаар һунгагдаба.

Депутадууд И. А. Каиров, П. Г. Тычина, К. Кондучалова, Т. Я. Киселев гэгшэд Национальностьнуудай Советэй Түрүүлэгшын орлогшонуудаар һунгагдаа.

Һүүлээрнь Национальностьнуудай Совет мандатна комиссиие, мүн Национальностьнуудай Советэй саг үргэлжын комиссинуудые һунгаа.

Тиигээд Национальностьнуудай Советэй заседани хаагдаба.

Союзай Советэй болон Национальностьнуудай Советэй хамтын заседани

Союзай Советэй, мүн Национальностьнуудай Советэй хамтын заседани 17 часта нээгдээ.

Сессиэ зүйлэй удаадахи асуудалай—СССР-эй Верховно Советэй ...дые һунгаха тухай асуудал хараха эхилбэ. Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй һайшааһан, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй состав тухай дурадхал, Верховно Советэй партийна группын, Союзай Советэй болон Национальностьнуудай Советэй Старейшинэй Советэй нэрэһээ депутат Аристов оруулба.

Депутат Климент Ефремович Ворошиловые СССР-эй Верховно Советэй СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшээр нэгэн дуугаар һунгаа. Сугларгашад хүл дээрээ бодожо, нүхэр К. Е. Ворошиловые нэрьемэ шангаар альга ташан амаршална. Һүүлээрнь сесси союзна республиканууд тоогоор СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшын 15 орлогшые, Президиумэй секретари, мүн СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй 16 гэшүүниие һунгаа.

Союзай Советэй болон Национальностьнуудай Советэй хамтын заседани дээрэ Түрүүлэгшээр һууһан нэрэдэ ССР Союзай Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. А. Булганинһаа мэдүүлгэ ороо гэжэ Түрүүлэгшээр һууһан депутат П. П. Лобанов мэдээсэнэ. СССР-эй Конституциин ёһоор, мүн ССР Союзай правительство байгуулха тухай асуудалай СССР-эй Верховно Советэй үзэмжэдэ табигдаһантайнь дашарамдуулан, Министрнүүдэй Совет уялгаяа дүүргэһэн дээрэ тоолоод, эрхэ түлөөлэлгэмнай дүүрэбэ гэжэ Верховно Советэй үмэнэ мэдүүлнэ гэжэ Н. А. Булганинай мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Москва городой, Московско, Ленинградска, Горьковско, Свердловско областьнуудай, Украинска, Узбекска Советскэ Социалистическэ Республиканууудай бүлэг депутадуудай зүгһөө үгэ хэлэһэн депутат И. В. Капитоновой дурадхалаар СССР-эй Правительствын эрхэ түлөөлэлгэеэ дүүргэһэн тухай СССР-эй Верховно Советэй үмэнэ СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. А. Булганинай мэдүүлгэ сесси абаад, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй ажал-ябуулгые һайшааба.

СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшые томилхо тухай дурадхал СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ депутат К. Е. Ворошилов оруулжа, үгэ хэлээ.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр К. Е. ВОРОШИЛОВАЙ хэлэһэн үгэһөө

Нүхэд депутадууд! Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй, Старейшинэнүүдэй Советэй даалгабаряар Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшээр нүхэр Никита Сергеевич Хрущевые томилхо **(Нэрьемэ альга ташалга, бүгэдэ бодоно)**, Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Правительствын составые табихыень тэрээндэ даалгахые гэжэ дурадханаб.

Нүхэд! Никита Сергеевич Хрущев Коммунистическэ партиин, Советскэ гүрэнэй элитэ ехэ ажал-ябуулагша, манай хүдэлмэришэн ангин шарта хүбүүн гэжэ манай бүхы парти, бүхы совет арад мэдэдэг. Никита Сергеевич Хрущев ажалшадай туһада, хүдэлмэришэн ангиин, совет арадай, манай ленинскэ партиин агуу ехэ хэрэгтэ, социализм, коммунизмын хэрэгтэ 40 гаран жэлэй туршада эсэшэ сусашагүй эршэ хүтэйгөөр, эрид шууд, үнэн сэхээр алба хэжэ байна. **(Альга ташалга)**.

Манай орон дотор коммунизм байгуулха гэһэн Ленинэй һургаалые бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар һүүлэй жэлнүүдтэ совет арад Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр айхабтар ехэ хүдэлмэри хээ.

XX съездын түүхэтэ шиидхэбэринһээ үндэһэлжэ гараһан, дотоодын, мүн гадаадын политикын талаар хэдэн тон шухала хэмжээ-ябуулгануудые хараалжа бэелүүлхэдээ манай партиин Центральна Комитет хадаа партида харша Маленков, Каганович, Молотовой багын можын зүгһөө эсэргүүсэлтэ үзэһэн байна.

Энэ можынхидые замһаа зайсуулаад, манай ленинскэ парти бүхы арадтаа дэмжэгдэн, коммунизм байгуулха замаар советскэ хүнүүдые бүри найдамтайгаар хүтэлжэ, энэ хүдэлөө түргэдхэхэ шэнэ шэнэ арга олжо, баялиг элирүүлнэ.

КПСС-эй XX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлэн, партимнай промышленностиие, илангаяа манай Эхэ ороной хүсэнэй, өөрынгөө хамгаалха хүсэнэй үндэһэ һуури бологшо хүндэ индустриине саашадань дэбжээхэ талаар ехэ хэмжээ-ябуулга бэелүүлээ. Коммунистическэ парти промышленна, мүн гэр байрын барилга хэхэ тушаа ехэ программа бэелүүлнэ, барилгын индустриальна арга методуудые үргэнөөр нэбтэрүүлнэ.

Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые хубилгаһан ушар үнэхөөрөө революционно, шухала хэмжээ-ябуулга болоһон байна.

Манай социалистическэ худөө ажахы мүнөө эрид ехээр дэбжэжэ байна. 36 миллион гаран гектар шэнэ, залуур газар элдүүрилэн ашаглагдажа, бүгэдэарадай агууехэ хэрэг хэгдээ.

Абтадаг һүнөй, тоһоной, мүн мяханай хүн бүхэндэ хүртэхэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэжэ, урдань гараха гэһэн онсо ехэ удхашанартай зорилго амжалтатайгаар шиидхэгдэжэ байна. **(Нэрьемэ альга ташалга)**.

Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тушаа манай партиин хараалһан хэмжээнүүдые бүгэдэ араднай дэмжэнэ.

Манай орон наука, техникэ хүгжөөхэ талаар элитэ ехэ, бүхэдэлхэйн-түүхэтэ амжалта туйлаа.

Коммунистическэ партиин, совет арадай зохёон байгуулха эдэ бүхы ехэ ажал-хүдэлмэридэ манай хүндэтэ нүхэр Никита Сергеевич Хрущев элитэ ехэ үүргэ дүүргээ юм. **(Альга ташалга)**. Никита Сергеевич Хрущев бүхы хэһэн юумэндэ ухаансараар хандадаг, барагдашагүй, эсэхые мэдэдэггүй эршэ хүсэтэй, үүсхэлшэ ажал-ябуулагша мүн. **(Нэрьемэ альга ташалга)**.

Нүхэд! Манай ороной улаахооройдын байдалые бэхижүүлхэ тушаа Коммунистическэ парти эсэшэ сусашагүй оролдоно гаргана.

Советскэ Союзай эб найрамдалта гадаадын политика бэелүүлхэ, бүхы дэлхэй дээрэ энхэ амгалан байдал тогтоохын түлөө совет арадай тэмсэлгэ, туйлаһан элитэ ехэ амжалтануудые нүхэр Хрущевой нэрэ таһаршагүй холбоотой. **(Нэрьемэ альга ташалга)**. Никита Сергеевич Хрущев эб найрамдалай түлөө эгээл тэсэмгэйтэй, эрид шууд, эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэдэг, шэнэ дайнай аюулые зайсуулхын түлөө, эбтэй эетэйгээр харилсан ажаллуулхын түлөө тэмсэлшэ гэжэ бүхы дэлхэйн арадууд мүнөө мэдэдэг болонхой. Манай партиие толгойлжо байһан нүхэр бүхы хүн түрэлтэнэй энэ ехэ хүдэлмэриие иимэ нэтэрүүгээр, иимэ шадамар бэрхээр, иимэ эрэлхэгээр ябуулжа байһанадань бидэнэр омогорхоноби. **(Үни удаан альга ташалга)**. Энэ талаар тэрэнэй хэһэн тон ехэ хүдэлмэри, Зүүн, Баруун оронуудта ошожо ерэлгэ, элдэб ороной политическэ ажал-ябуулагшадтай, дэлхэйн хэблэлэй түлөөлэгшэдтэй хэһэн хөөрэлдөөнүүдынь манай эхэ ороной нүхэдые нилээд олошоруулжа, бүхы дэлхэйн оронуудай дунда Советскэ Союзай нэрэ хүндые үндэр дээрэ үргөө. **(Альга ташалга)**.

Советскэ правительствые толгойлходоо, нүхэр Хрущев Никита Сергеевич эрид сэхэ ленинскэ гадаадын политикые, эб найрамдалай, арадуудай аюулгүй байдалай политикые бүри эршэтэйгээр, саг үргэлжэ ябуулха байһаниинь дамжаггүй. **(Нэрьемэ альга ташалга)**.

Хүндэтэ нүхэд депутадууд! СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшээр нүхэр Никита Сергеевич Хрущевые томилхо тухай дурадхахадаа, манай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретариин тушаал даажа нүхэр Н. С. Хрущев айхабтар ехэ аша үрэтэй хүдэлмэри ябуулна гэжэ тэмдэглэхэ хүсэлэнтэйб.

Манай парти партийна ажабайдалай, партийна байгуулалтын ленинскэ ёһо гуримые һэргээгээ. Коммунистическэ партиин, тэрэнэй Центральна Комитедэй, КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй хүтэлбэрилхы, эмхидхэгшэ үүргэнь һүүлэй жэлнүүдтэ илангаяа дээшэлээ. Манай партиин нэрэ хүндэ хэзээ хэзээнэйхиһээ дээрэ үргэгдөө, мүнөө парти арад хоёрой нэгэдэл бата бэхи. Тиимэһээ нүхэр Никита Сергеевич Хрущев КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретариин тушаалые саашадаашье даажа байг гэжэ партиин Центральна Комитет шиидхээ. **(Үни удаан альга ташалга)**.

СССР-эй Верховно Советэй үзэмжэдэ СССР-эй Верховно Советэй тогтоолой иимэ проект оруулхые, хүндэтэ нүхэд, зүбшөөгыт.

«СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ тухай СССР-эй Верховно Советэй тогтоол.

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет иигэжэ тогтооно:

Нүхэр Никита Сергеевич Хрущевые СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшээр томилхо.

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Правительствын состав тухай дурадхал СССР-эй Верховно Советэй үзэмжэдэ табихыень нүхэр Н. С. Хрущевто даалгаха».

СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшээр Никита Сергеевич Хрущевые томилхо тухай дурадхал таанар бүгэдэ нэгэн дуугаар дэмжэхэ бэзээт гэжэ найдахыемни, нүхэд депутадууд, зүбшөөгыт. Тиихэдэтнай Советскэ Союзай Правительствын состав Верховно Советтэ баталуулхаяа табихыень нүхэр Хрущевто Верховно Совет даалгаха байна. **(Нэрьемэ, үни удаан альга ташалга)**.

***

Верховно Совет нүхэр Н. С. Хрущевые СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшээр томилхо тухай тогтоол нэгэн дуугаар абаад, СССР-эй Правительствын состав тухай дурадхал СССР-эй Верховно Советэй үзэмжэдэ табихыень тэрээндэ даалгаба.

Зал соо нэрьемэ, үни удаан альга ташалга болоно. Депутадууд, айлшад хүл дээрээ бодожо, нүхэр Н. С. Хрущевые амаршална.

Һүүлээрнь сесси зүбшэхэ зүйлэйнгээ удаадахи асуудал — колхозно байгуулалтые улам саашань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай асуудал хаража эхилбэ.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи Секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ депутат Н. С. Хрущев энэ асуудалаар элидхэл хээ.

Энээгээр Союзай Советэй болон Национальностьнуудай Советэй хамтын заседани дүүрэбэ.

(ТАСС).

Колхозно байгуулалтые улам саашань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай

1958 оной мартын 27-до СССР-эй Верховно Советэй сесси дээрэ нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэһэн элидхэл

Нүхэд депутадууд!

Мүнөө шиидхэбэри абахадаа таанад намда ехээр этигэжэ байһанаа харуулжа, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшээр намайе томилходоо үндэр зол хүндэдэ хүртөөбэт.

Иигэжэ ехээр этигэһэнэйтнай, мүн үндэр хүндэдэ хүртөөһэнэйтнай түлөө таанадта баясхалан хүргэхыемни, тиигээд танай үзүүлһэн этигэл найдабариие харюулхын тулада бүхы шадалаараа хүдэлхэб гэжэ өөрынгөө зүгһөө найдуулхыемни, нүхэд депутадууд, зүбшөөгыт. Би өөрынгөө арадта, өөрынгөө партида үнэн сэхээр алба хэхэб, манай партиин, манай арадай табиһан агууехэ зорилго—манай орон дотор коммунистическэ общество байгуулха гэһэн зорилго бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ хүсэ шадалаашье, бэеэшье, ами наһаяашье гамнахагүйб.

Нүхэд депутадууд!

Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Пленумэй шиидхэбэриин ёһоор, колхозно байгуулалтые улам саашань хүгжөөхэ; машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай асуудал СССР-эй Верховно Советэй мүнөө боложо байгаа сессиин үзэмжэдэ табигдаба.

Гүрэн түрын онсо шухала удхашанартай энэ асуудал бүгэдэарадай зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдажа, олон миллион хүдэлмэришэд, колхознигууд, манай интеллигенциин түлөөлэгшэд, Советскэ Армиин сэрэгшэд тэрээндэ угаа ехэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

Энэ бүгэдэарадай зүбшэн хэлсэлгын түрүүшын дүнгые таанадта мэдээсэхыемни, нүхэд депутадууд, зүбшөөгыт. Мартын 1-һээ 25 болотор колхозуудта, МТС, совхозуудта, завод, фабрикануудта, научна организаци болон һургуулинуудта, сэрэгэй частьнуудта, советскэ эмхи зургаануудта 576 мянга 879 ниитэ суглаан үнгэргэгдэжэ, тэрээндэ 49 миллион 900 мянган ажалшан хабаадаа гэжэ нютагай партийна, советскэ, профсоюзна, комсомольско организацинууд мэдээсэбэ. Эдэ суглаанууд дээрэ 3 миллион гаран хүн үгэ хэлэжэ; колхозно байгуулалтые улам саашань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха тухай асуудалаар өөрынгөө ажаглалта, дурадхалнуудые оруулаа.

Парти, правительствын хараалжа байгаа хэмжээ-ябуулганууд, мүн тэдэниие бүгэдэарадай дунда зүбшэн хэлсэлгэ манай газетэ, журналнуудай хуудаһануудта үргэнөөр харуулагдаа. Энэ турша соо түбэй, нютагай газетэ, журналнуудай редакцида, радиодо болон телевиденидэ МТС-үүдые хубилгаха тушаа дурадхалтай 126 мянга шахуу статья, бэшэгүүд орожо, тэдэнэй 102.941-ниинь толилогдоо. Гансал түбэй гурбан газетэ—«Правда», «Известия», «Сельское хозяйство» 5975 статья, бэшэг абажа, 1508-ыень толилоо. Манай советскэ обществодо демократиин гол ёһонууд гансал тунхаглагдаад лэ дүүрэдэг бэшэ, харин бодото дээрээ шууд бэелүүлэгдэдэг гэжэ эдэ мэдээнүүд эли тодоор харуулна.

Социалистическэ демократиин ёһоор, арад зоной асари олонхинь гүрэниие хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ бодото дээрээ хабаадалсадаг, тиигээд коммунизм тээшэ дабшаха тудам обществын бүхы хэрэгүүдые ажалшад өөһэдөө сэхэ эрхилдэг болохо. Юуб гэхэдэ, ажалшад үйлэдбэриин хүсэнүүдые хүгжөөхэ, экономико, соёл культурые таһалгаряагүйгөөр дэбжээхэ, арад зоной байдалые һайжаруулха гэжэ үнэн зүрхэнһөө оролдоно бшуу гээд Совет гүрэниие байгуулагша агууехэ Ленин һургадаг һэн. Демократическа хүтэлбэриин ленинскэ гол ёһонуудые шууд бэелүүлхэ гэжэ КПСС-эй XX съездын тодорхойлһон хараа шугамые бодото дээрэнь үсэд шангаар бэелүүлхэ зуураа, манай парти арад олониитынгээ зохёон байгуулхы үүсхэлые, политическэ, ажалай эдэбхиие бүри үргэнөөр бадаруулхын түлөө али болохоор оролдоно.

Машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай асуудал бүгэдэарадай зүбшэн хэлсэлгэдэ табихадаа, партимнай ажалшадай хамтын һанамжада түшэглэн, колхозно байгуулалтые улам саашань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха зорилгонуудые шиидхэхэ эгээл зүб, һайн арга зам олоо, худөө ажахын продуктнуудые элбэг дэлбэгээр абадаг болохо, манай орон дотор коммунизм байгуулха түсэбые бэелүүлхэ зорилго амжалтатайгаар шиидхэхэ гэһэн байгаа. Тиихэтээ хамта промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашань һайжаруулха тухай асуудалай нёдондо бүгэдэарадай дунда зүбшэн хэлсэгдэхэдэ һайн үрэ дүнтэй байһыень партимнай хараадаа абаа юм. Тэрэ зүбшэн хэлсэлгын үедэ ажалшад олон, нилээд үнэтэй һайн дурадхал оруулһан байгаа. Тэдэнь хожомынь Верховно Советэй Хуули соо хараада абтаһан байна. Промышленность хүтэлбэрилхэ хэрэгые ондоо болгоһон ушар манай орондо ямар ехэ һайн үрэтэй байгааб гэжэ мүнөө бүгэдэ хаража байна бшуу. Энэнь предприятинуудые хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ дүүргэдэг союзна республикануудай нютагай партийна, советскэ органуудай үүргыень дээшэлүүлээ, үйлэдбэри хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ олон миллион шэнэ хүдэлмэришэд, албахаагшадые хабаадуулаа, социалистическэ экономикые бүри түргэнөөр дэбжээхэ эрхэ нүхэсэл олгоо.

Колхозно байгуулалтые хүгжөөхэ тушаа партиин хараалһан хэмжээ-ябуулгануудые бүхы советскэ хүнүүд тон ехээр һонирхон угтаа. Эдэ хэмжээ-ябуулганууд коммунизм байгуулгын зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ шухала эрхэ нүхэсэл гэжэ тэдэнэр мэдэбэ.

Мүнөө бүгэдэарадай дунда үнгэргэгдэһэн зүбшэн хэлсэлгэ юу харуулааб?

Нэгэдэхеэр, колхозно байгуулалтые улам саашань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тушаа партиин Центральна Комитедэй Пленумэй зохёоһон хэмжээ-ябуулганууд саг соогоо хараалагдажа, мүнөө шиидхэгдэхээр болоһон, зүб асуудал байба. Эдэ хэмжээ-ябуулгануудые манай олонациональна социалистическэ гүрэнэй бүхы арад халуунаар дэмжэжэ, нэгэн дуугаар һайшаагаа.

Хоёрдохёор, социалистическэ худөө ажахые эрид дэбжээхэ программые бодото дээрэнь бэелүүлхэ гэжэ бүхы советскэ хүнүүдэй тон ехээр хүсэжэ байһыень зүбшэн хэлсэлгэ харуулаа. Олон янзын үнэтэ зүбшэл, ажаглалтанууд хэлэгдээ, колхозуудые үйлэдбэриин-техническэ талаһаань хангаха хэрэгтэ бии байһан нилээд ехэ дутагдалнууд, худөө ажахын органуудай хүдэлмэриин дутагдалнууд шүүмжэлэгдэжэ, тодорхой дурадхалнууд, нэмэлтэнүүд оруулагдаһан байна. Манай арадай хүсэл эрмэлзэлгэ, аша туһые харуулһан, Советскэ Союзай, союзна республика бүхэнэй экономикын мүнөө үеын хүгжэлтын эрилтые хангаха Хуули зохёожо гаргахадань эдэ бүгэдэ Верховно Советтэ туһа болохо юм.

Гурбадахяар, бүгэдэарадай үргэн зүбшэн хэлсэлгын үедэ советскэ обществын социалистическэ демократи шэнэ ехэ хүсэтэйгөөр харагдаа. Энэ демократи гүрэниие хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ, ажахын, соёл культурын байгуулалтын шухалын шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ ажалшадые эдэбхитэйгээр хабаадуулха ябадал бодото дээрэнь хангана. Социалистическэ Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые улам бэхижүүлэн һалбаруулха гэжэ оролдожо байдаг олон миллион советскэ хүнүүдэй бодомжолон ухаатайгаар хэлэһэн үгэнүүд эгээл энээн тухай гэршэлнэ.

Дүрбэдэхеэр, промышленность хүтэлбэрилхэ хэрэгые һаяхан хубилгагшадал адли колхозно байгуулалтые улам саашань хүгжөөхэ тушаа Коммунистическэ партиин зохёон хараалһан хэмжээнүүд имагтал бодото ажалай, арадай ажахын айхабтар ехэ удхашанартай бэшэ, харин теоретическэ ехэ удхашанартай, социализмһаа коммунизмда удаа дараагаар орохо зорилго амжалтатайгаар шиидхэлгэдэ үнэхөөрөөл программна удхашанартай хэмжээнүүд гэжэ бүгэдэарадай зүбшэн хэлсэлгэ харуулба. Коммунистическэ парти марксистско-ленинскэ һургаалые ухаансараар хэрэглэн, манай орон дотор социализм, коммунизм байгуулгын дүй дүршэлые согсолһоной үндэһөөр тэрэ һургаалаа шэнэ зүйлнүүдээр, тобшололнуудаар баяжуулна гэжэ бүгэдэарадай зүбшэн хэлсэлгын үедэ хэлэгдэһэн олон үгэнүүдтэшье, толилогдоһон бэшэгүүдтэшье тэмдэглэгдээ.

Табадахяар, мүнөө үедэ үнгэргэгдэһэн бүгэдэарадай зүбшэн хэлсэлгын онсо өөрэ зүйлынь ямар бэ гэхэдэ, шухалын шухала политическэ кампанида — СССР-эй Верховно Советэй һунгалтада бэлэдхэл хэжэ, тэрэниие үнгэргэхэ үедэ энэ зүбшэн хэлсэлгэ болоо. Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын ябуулдаг дотоодын, гадаадын политикын бүхы асуудалнуудай үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэжэ, хэһэн хүдэлмэриимнай дүнгэй согсологдожо, Совет орониие саашадань хүгжөөхэ хараа шугамай зохёогдожо байха үедэ энэ зүбшэн хэлсэлгэ үнгэргэгдэбэ. Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ хэмжээ-ябуулганууд хадаа коммунизм байгуулха агууехэ түсэбэймнай таһаршагүй хубинь гэжэ бүгэдэарадай зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадагшад зүб тэмдэглээ.

Бүгэдэарадай зүбшэн хэлсэлгэ, мүн СССР-эй Верховно Советтэ болоһон һунгалтын гайхамшагта дүн Коммунистическэ парти Совет арад хоёрой таһаршагүй нягтаар нэгэдэнхэй байһые, КПСС-эй XX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхээр тэдэнэй эрид шиидэнхэй байһыень, эгээл зүб замаар, агууехэ Ленинэй зааһан замаар урагшаа дабшахаар бэлэн байһыень эли тодоор, һүр жабхалантаар үшөө дахин харуулба.

I. СССР-эй худөө ажахын хүгжэлтын гол дүнгүүд

Нүхэд депутадууд! Колхозно байгуулалтые улам саашань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай асуудал арадай ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэгые һайжаруулха тушаа партиимнай бэелүүлжэ байгаа хүдэлмэриин таһаршагүй хубинь гэжэ хараха хэрэгтэй.

Социализмын илалтын түлөө тэмсэхэ үедэ оршон байдалтай тааралдуулан, хүтэлбэриин гуримые улам һайжаруулан хубилгаха, хүтэлбэриин аппарадые ондоо болгохо шухала гэжэ Владимир Ильич Ленин нэгэнтэ бэшэ онсолон тэмдэглэһэн байна.

Ленинэй энэ заабари социализмын илаһанай һүүлээршье, социализмһаа коммунизмда удаа дараагаар оролгын үедэ мүн лэ сүм зүб байһаар зандаа. Советскэ общество, тэрэнэй экономико, соёл культурань нэгэ газарта байдаггүй, тэдэнэр таһалгаряагүйгөөр хүгжэжэ байдаг. Тиимэһээ ажахы хүтэлбэрилхэ гуримые улам һайжарха ёһотой байһаниинь ойлгосотой.

Арадай ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэг һайжаруулха тушаа Коммунистическэ партиин Центральна Комитет, Советскэ правительство һүүлэй үедэ ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Ажахы, соёл культура хүтэлбэрилхэдөө партимнай иимэ ушарта үндэһэлнэ: коммунизм тээшэ ойротохо бүримнай коммунизмые байгуулагшадай—ажалша хүнүүдэй, зохёон байгуулхы ухаатанай ушар ёһо мэдэлгэ улам дээшэлнэ, ниитэ гүрэнэй хэрэгэй түлөө хүн бүхэн харюусалгатай байһанаа ойлгодог болоно. Эдэ бүгэдэ хадаа олониитын үүсхэл хэшээлые али болохоор хүгжөөхыемнай, ажахы хүтэлбэрилхэ

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

СССР-эй табадахи зарлалай Верховно Советэй нэгэдэхи сесси

1958 оной мартын 27-до СССР-эй Верховно Советэй сесси дээрэ нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэһэн элидхэлэй үргэлжэлэл

хэрэгтэ улам үргэн олон хүдэлмэришэдые, колхознигуудые, инженер, техник, агрономуудые, зоотехнигүүдые болон ондоо мэргэжэлтэдые хабаадуулхыемнай бидэнһээ эринэ.

Бидэнэр промышленностьяа ондоогоор хүтэлбэрилдэг болообди анханда яһала һайн үүргэ дүүргэһэн промышленна министерствонуудые үгы болгообди, тиигээд предприяти, барилганuудые хүтэлбэрилхэ хэрэгые экономическа районуудта даалгажа, тэндэ Арадай ажахын совнархозуудые байгуулаабди. Түбэй газарһаа түсэб зохёохотоёо хамта демократическа арга методуудээр хүтэлбэрилхэ гээшэ социалистическэ ажахын системын булюу һайнние эгээл таарамжатайгаар хэрэглэхэ эрхэ нүхэсэл мүн болоно. Эдэ бүхы хэмжээ-ябуулгануудта һаад тойбо татадаг хойрог нобшо, хооһон суртал баримталагша хүнүүд, партии, правительствые айлгаашад, юу хэжэ байна гээшэбта, министерствонуудые үгы болгожо болохо юм аал гэдэг хүнүүд тиихэдэ байһан байна.

Партиин Центральна Комитет тиихэдэ тон зүб хэмжээнүүдые абаа, промышленность хүтэлбэрилгын шухалын шухала асуудалнуудые ухаансараар шиидхээ гэжэ үнгэрһэн саг харуулаа. Тиихэдэ бэелүүлэгдэһэн хэмжээ-ябуулганууд мүнөө гайхамшагта үрэ дүн харуулжа байна.

Промышленностиие хүтэлбэрилхэ хэрэгэй тон сагсоогоо хубилгагдаһые, мүн энэ хэмжээнэй айхабтар туһатай байһые февраль һарада үнгэргэгдэһэн Совнархозой түрүүлэгшэнэрэй, республика, хизаар, областьнуудай партийна, советскэ организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй Бүхэсоюзна зүблөөн харуулаа. Промышленность шэнээр хүтэлбэрилхэ гурим түрүүшын һарануудта тогтонижожо байгаа, энэнь хэзээшье ажал хүдэлмэридэ нүлөөлөө юм бэзэ. Тиигэбэшье, предприятинуудые хүтэлбэрилхэ хэрэг нилээд һайжараа, олониитын ажалай, политическэ эдэбхинь бүри дээшэлээ. Нютагай партийна, советскэ органууд ажахын байгуулалтын асуудалнуудые урдынхиһаа тодорхойгоор мүнөө эрхилдэг болонхой. Энээнэй ашаар промышленностьмнай урданайхида орходоо һайнаар хүдэлмэрилнэ, өөрынгөө арга боломжонуудые дүүрэнээр хэрэглэнэ.

Промышленность ондоогоор хүтэлбэрилдэг болоһоной һайн талань саашадаа бүри элеэр харагдажа, манай ороной промышленна үйлэдбэри шэнэ ехээр урган хүгжэхэ байһаниинь дамжаггүй. Абтадаг продукциин хүн бүхэндэ хүртэсын талаар эгээл хүгжэнги капиталистическэ оронуудые тон богонихон болзор соо хүсэжэ, урдань гараха гэһэн гол шухала экономическа зорилгоёо түргөөр бэелүүлхэдэмнай эдэ бүгэдэ туһа болохо.

КПСС-эй XX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь шууд бэелүүлһэнэй ашаар Советскэ Союз Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро социалистическэ экономикын, соёл культурын бүхы һалбаринуудые хүгжөөхэ, ажалшадайнгаа ажана байдалые саашадань һайжаруулха хэрэгтэ һүүлэй үедэ шэнэ ехэ амжалта туйлаа гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй тогтоол соо тэмдэглэгдэнхэй.

Социалистическэ промышленность, түбхын түрүүндэ бүхы арадаймнай ажахын үндэһэ һуури бологшо хүндэ индустри хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэнэ. КПСС-эй XX съездһээ хойшо үнгэрһэн хоёр жэлэй туршада 1600 гаран промышленна предприяти баригдаад ажаллажа эхилээ, промышленна продукци бүтээлгэ 22 процентээр, тиихэдэ хүндэ индустриин продукци бүтээлгэ 24 шахуу процентээр дээшэлһэн байна. Промышленностьмнай 1958 оноймшье түсэбые мүн лэ амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Бүхы союзна республиканууд түрүүшын хоёр һарын түсэбые үлүүлэн дүүргээ. Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал промышленна продукци бүтээн гаргалга 11 процентээр ехэ болоо. Олон мянган предприяти болзорһоо урид, Верховно Советэй сессиин нээгдэхэ үдэр болотор түрүүшын кварталай түсэбые дүүргээ.

Манай парти яахадаа хүсэтэйб гэхэдэ, марксистсколенинскэ һургаалые хүтэлбэри болгон, хүгжэлтын түүхэтэ шэнэ шата бүхэндэ эгээл гол шухала зорилгые тодоруулан оложо, тэрээнээ бэелүүлээд, коммунизм тээшэ урагшаа дабшаха замдань манай ороной урда табигдаһан гол шухала хэмжээнүүдые амжалтатайгаар шиидхэхэ арга олодог байна. Экономическа байгуулалтын талаар СССР хадаа хүгжэлтын мүнөө үеын шатада промышленность ондоогоор хүтэлбэрилдэг болоһонойнгоо һүлээр, колхозно байгуулалтые улам саашань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха гээшэ эгээл түрүүшын, шухалын шухала, арадай ажахын хойшолуулагдашагүй зорилго мүн гэжэ тоолоно. Энэ зорилго хадаа колхозно байгуулалтын бодото ажабайдалһаа дулдыдажа гараад, хүдөө ажахын үйлэдбэриин хүсэнүүдые хүгжөөхэ, орон доторoo хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг дэлбэг болгохо бүри ехэ арга олгохын тулада табигдана.

Промышленностиин хүтэлбэриие хубилгаһан ушар шухала революционно хэмжээн мүн гэжэ хэлэхэдэ болохо. Машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха гэжэ хараалагдажа байгаа зорилго хүдөө ажахыда хэгдэһэн мүн лэ революционно алхам гэжэ харахаар.

В. И. Ленинэй зохёоһон коммунизм байгуулгын программа соо оронние индустриализацилха, электрификацилха түсэбтэй хамта кооперативна түсэб гол шухала һуури эзэлнэ. Социализм байгуулха хэрэгтэ олон миллион ажалша таряашадые хабаадуулха, оньһожоруулагдаһан томо социалистическэ хүдөө ажахы байгуулха зам энэ түсэб соо заагданхай.

Ленинскэ кооперативна түсэбые хүтэлбэри болгон, Коммунистическэ партимнай олониитын колхозно хүдэлөөе бэлэдхэжэ эмхидхээ һэн. Энээнэй ашаар колхозно байгуулалта бии боложо, шэнэ, социалистическэ ёһоной үйлэдбэри хүдөө ажахыда нэбтэрүүлэгдээ. Хүдөөдэ социализмын илаһан ушар хүдэлмэришэн анги таряашад хоёрой холбоо барисаанай агууехэ хүсэтэй байһые харуулаад, таһаршагүй энэ холбооe бүри бэхижүүлээ.

Колхозно байгуулалтые бии болгожо бэхижүүлһэн ушар ленинскэ кооперативна түсэбэй, манай партиин жэнхэни хараа шугамай илан мандаһые харуулаа. Социализм байгуулха ленинскэ замһаа манай орониие хадуурхуулха һэдэлгэ хэһэн ангиин дайсадта эсэргүү, баруунай оппортунистнуудта, зүүнэй хэлбэрилэгшэдтэ эсэргүү тэмсэл хэжэ, партимнай энэ илалта туйлаа юм. Урдань эндэ тэндэ тарашаһан олон миллион таряашадай ажахын орондо коллективизациин бэелүүлэгдэһэнэй ашаар Советскэ Союзда оньһожоруулагдаһан томо социалистическэ хүдөө ажахын үйлэдбэри байгуулагдаа. Мүнөө үедэ орон доторнай 78 мянга шахуу колхоз, 8 мянган МТС болон 5800 совхоз бии байна.

Хүдөө ажахые социалистическэ ёһоор шэнэдхэн хубилгаһанай, мүнөө сагай техникээр зэбсэгжүүлһэнэй ашаар ажалай бүтээсэ горьтойхоноор дээшэлээ, революциин урда тээхидэ орходоо хүдөө ажахын товарна продукци хэдэ дахинаар ургаба. Хүдөө ажахын техническэ зэбсэгжэлгэ үндэһөөрөө хубилна. Мүнөө колхоз, МТС, совхозууднай нэгэ миллион 700 мянга шахуу трактортай (15 хүсэтэйдэ оруулхада), олон тоото бусад машинануудтай болоо. Илангаяа шэнэ газар, залууг ашаглагдажа, хэдэн арбаад миллион гектараар тарилгын талмай үргэдхэгдэбэ.

Колхозуудай ниитын ажахын хүгжэһэнэй ашаар колхозно таряашадай байдал һуудалынь горьтойхоноор һайжарба. Революциин урда тээхи ажалша таряашадай олзо доходые мүнөө колхознигуудай олзотой сасуулжа үзэхэ болоо һаа, 4 дахинаар, харин түлөөһэгүйгөөр һуралсал, эмнүүлгэ, тэдхэмжэ болон гүрэнэй зүгһөө үгтэдэг бусад түлөөһэнүүдые, хүнгэлэлтэнүүдые хараадаа абалсаха болоо һаа,— 6 дахинаар дээшэлээ.

Бүгэдэарадай зүбшэн хэлсэлгын үедэ хүдөө ажахымнай илангаяа һүүлэй жэлнүүдтэ һайн амжалта туйлаа гэжэ нэгэн дуугаар тэмдэглэгдэһэн байна. Социалистическэ хүдөө ажахыгаа хүгжөөхын тулада үдэр бүри анхарал оролдолго гаргажа, партиин Центральна Комитет сентябрьска Пленум дээрээ (1953), мүн хойшонхи Пленумүүд дээрээ хүдөө ажахы хүтэлбэрилгэдэ бии байһан горьтойхон дутагдалнуудые, алдуу эндүүнүүдые элирүүлээ. Тэдэ дутагдалнуудай, алдуу эндүүнүүдэй эсэстэ, хүдөө ажахымнай үйлэдбэриин хэдэ хэдэн һалбаринууд муудаһан байна. Иимэ байдалтай парти эбсэжэ шадахагүй байгаа, хүсэн түгэлдэр промышленностьтай байхатаяа хамта, арад зониие, гүрэнэй бусад хэрэглэмжэнүүдые гүйсэдөөр хангаха эдеэ хоолой зүйлнүүдые, түүхэй эд хүсэд хүрэхөөр үйлэдбэрилжэ шадаха, бүхы талаараа хүгжэнги хүдөө ажахытай байха ёһотойбди гэжэ парти тоолодог байгаа, тоолоношье.

Хүдөө ажахые эрид түргэнөөр хүгжөөн дэбжээхын түлөө бүгэдэарадай тэмсэл эмхидхэхэ зуураа, Коммунистическэ парти хүдөө ажахын үйлэдбэриин, эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэг дэлбэг болгохо хэрэгэй тон ехэ удхашанартай байһан тухай марксизм-ленинизмын программна заабаринуудые хүтэлбэри болгоно. Энээнгүйгөөр коммунизмда орохын аргагүй. Ажабайдалһаа таһарһан, гээгдэнги һаналтайшуулда хооһон суртал баримталагшадта парти хатуу сохилто үгөө. Тэдэнэр партиин ленинскэ хараа шугамда эсэргүүсэһэн, шэнэ газар, залууг ашаглаха, малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ, ниитын ажахые хүгжөөлгэдэ колхознигуудые материальна талаарнь урмашуулха хэмжээнүүдые шууд сэхээр бэелүүлхэ гэхэ мэтын шухала шухала хэмжээ-ябуулганuудта һаад түбэг ушаруулһан байна.

Манай парти ЦК-гэйнгээ Пленумүүд дээрэ, мүн КПСС-эй XX съезд дээрэ хүдөө ажахые эрид хүгжөөхэ дэлгэрэнгы ехэ программа зохёожо, бүгэдэарадай энэ шухала зорилго бэелүүлгэдэ шэглүүлэгдэһэн хэдэ хэдэн гүрэн түрын удхашанартай ехэ хэмжээнүүдые бэелүүлээ.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин техническэ базые бэхижүүлхэ, колхоз, МТС, совхозуудые бэлэдхэл һайнтай мэргэжэлтэдтэй, эмхидхэгшэдтэй, хүдэлмэришэд-механизаторнуудтай болгохо, колхозойнгоо үйлэдбэриие үргэдхэлгэдэ колхозуудые, колхознигуудые материальна талаарнь урмашуулдаг болохо, колхозуудай хүтэлбэриие саашадань демократизацилха талаар абтаһан хэмжээнүүд шухала удхашанартай байгаа.

Хүдөө ажахыгаа техническэ талаарнь һайнаар зэбсэгжүүлхын тулада парти эдэ хэмжээнүүдые абаһан байна. Һүүлэй дүрбэн жэл соо хүдөө ажахыда 908 мянган трактор (15 хүсэтэйдэ оруулхада), хүдөө ажахын хэдэн миллион бусад машинанууд эльгээгдээ. Мэргэжэл ехэтэй кадрнууд эльгээгдэжэ, хүдөө ажахыда ехэ туһа хүргэгдөө, 1953 оной июлиин 1-дэ колхоз, МТС-үүдтэ дээдэ, тусхай дунда һургуулитай 83 мянган мэргэжэлтэд хүдэлжэ байһан һаа, 1957 оной декабриин 1-дэ 277 мянган иимэ мэргэжэлтэд тоологдобо.

Һүүлэй дүрбэн жэл соо хүдөө ажахыда—үйлэдбэриин гэр байрануудые, бусад барилгануудые бодхоолгодо, трактор, машина болон бусад түхеэрэлтэнүүдые түлэлгэдэ Совет гүрэн 75 миллиард 400 миллион түхэриг гэхэ гү, али энэ хэрэгтэ хоёрдохи, гурбадахи, дүрбэдэхи. табанжэлнүүдэй, табадахи табанжэлэй гурбан жэл соо бүхыдэнь һомологдоһон мүнгэнһөө 10 миллиард түхэриг ехэ мүнгэ эльгээбэ.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй материальна урма хэшээлые дээшэлүүлхын тулада хүдөө ажахын гол продуктнуудай бэлэдхэлэй, худалдан абалгын сэн горьтойхоноор дээшэлүүлэгдээ, хүдөө ажахын налог бага болгогдоо. 1958 оной январиин 1-һээ колхознигуудай, хүдэлмэришэдэй, албахаагшадай ажахынууд хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ тушааха уялгаһаа бүримүһэн сүлөөлэгдөө. Хүдөө ажахые түсэблэхэ шэнэ гурим бии болгогдожо, нютагайнгаа эрхэ байдалые хараадаа абан, хүдөө ажахынгаа артелиин Уставта хубилалта оруулжа байха эрхэ колхозуудта үгтэжэ, арга боломжоёо хүсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ талаар колхознигуудай үүсхэл эдэбхи бадарба.

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ тушаа партиин хараалһан программые бэелүүлгэдэ туйлагдаһан амжалтануудые эдэ тоо бримтанууд элитээр гэршэлэн харуулна. Һүүлэй дүрбэн жэл соо орон доторнай ороoһо таряа абалга бүхыдөө саадахи дүрбэн жэлэйхидэ орходоо 27 процентээр дээшэлээ. Энэ саг соо хартаабха, овощь, сахарай свекло, лен-һэбэрдэһэ, сэбэрлэгдээгүй хүбэн абалга мүн лэ горьтойхоноор ехэ болоо. Малай тоо толгой олошорбо, ашаг шэмэнь дээшэлбэ. Жэшээлхэдэ, һүүлэй дүрбэн жэл соо малай олошорһые хараадаа абалсахада мяха абалга 38 процентээр, тэрэ тоодо колхоз, совхозуудта — 80 процентээр ехэ болоо, орон доторнай һү һаалга 50 процентээр, колхоз, совхозуудта хоёр дахинһаа үлүүгээр дээшэлээ. Колхозуудта үнеэдһээ һү һаалгые дээшэлүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гэй 1955 оной январиин Пленумэй даалгабари болзорһоо урид, зургаан жэлэй орондо гурбан жэл соо дүүргэгдээ.

Партиин абаһан хэмжээнүүдэй ашаар, хүдөө ажахымнай гээгдэлһээ гаража, зарим һалбаринуудайнгаа муудаһыень һайжаруулжа, мүнөө эрид түргэнөөр хүгжэжэ байна. Тиибэшье, оронойнгоо экономикын саашадаа хүгжөөгдэхэ зорилгонууд дээрэһээ харахада, арадаймнай ажахын бүхыдөө урган хүгжэхэ тон ехэ арга боломжонуудтай байһыень, арад зоной улам ургажа байгаа эрилтэнүүдые бүри хүсэдөөр хангаха шухала байһыень хараадаа абаха болоо һаа, туйлаһан эдэ зарим амжалтануудай хүсэд хангалтатай гэхын аргагүй.

КПСС-эй XX съездын хараалһанай ёһоор, ороoһо таряанай, техническэ ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ, мүн һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсээр США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ зорилго шиидхэхээр малай ашаг шэмэ абадаг болохын тулада газар таряалан эрхилэлгынгээ культурые дээшэлүүлхэ, наука болон техникын туйлалтануудые һайнаар хэрэглэдэг болохо, новаторнуудай дүй дүршэлые нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй. Тиигэжэл ажалай бүтээсые ехэдхэхэ, хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса, малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ, продукциин өөрын үнэ сэнгые эрид доошолуулха байнабди.

Хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ саашадаа манай колхозууд шиидхэхы үүргэ дүүргэхэ байна. Мүнөө колхозууд валовойшье, товарнашье продукциин ехэнхи хубииe, тэрэ тоодо гүрэндэ тушаагдадаг таряанай 70 гаран процентые, мяха, һүнэй — гурбанай хоёр хубииe үйлэдбэрилдэг байна бшуу. Колхозуудай саашанхи хүгжэлтэһөө, тэдэнэй хүдэлмэриин эмхидхэлэй һайжаралгаһаа, тэдэнэй материально-техническэ базынь хүгжэлтэһөө хүдөө ажахын үйлэдбэриинь дэбжэлтэ дулдыдаха зэргэтэй. Һүүлэй жэлнүүдтэ колхозууд томодхогдожо, тэдэнэй экономико түргэнөөр ургаа, олон һалбарита хүдөө ажахын томо предприяти болон хүгжөө, тиимэһээ тэдэниие үйлэдбэриин техническэ талаар хангадаг тогтоогдомол гуримые хубилгаха хэрэгтэй болоо.

Эгээл тиимэһээ бүгэдэарадай зүбшэн хэлсэлгын үедэ колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тушаа партиин Центральна Комитедэй хараалһан хэмжээнүүд халуунаар дэмжэгдэжэ, нэгэн дуугаар һайшаагдаба.

II. Колхозно байгуулалтые эмхидхэлгэ, бэхижүүлгэдэ МТС-үүдэй дүүргэһэн үүргэ

Нүхэд депутадууд! Газар таряалан эрхилэлгэдээ, мал ажалдаа туйлаһан амжалтануудnай Ленинэй кооперативна түсэбэй үндэһөөр хүдөө ажахыгаа социалистическээр шэнэдхэн хубилгаһанаймнай ёһотойл аша үрэниинь болоно. В. И. Ленинэй сэсэн мэргэн, алас холые хараһан заабаринуудые хүтэлбэри болгон, партимнай манай олон миллион таряашадай хүдэлмэришэн ангитай нягта холбоотойгоор, тэрэнэй хүтэлбэри доро социализм байгуулха эдэбхитэй хабаадагша болохынь тулада шухала хэрэгтэй арга боломжонуудые хэлбэришэгүйгөөр, эрид шууд бэелүүлһэн байна. Энэ агууехэ зорилгые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ нилээд олон бэрхэшээл дайралдаа, тэдэниие дабахын тулада партиин, арад зоной зүгһөө аргагүй ехэ хүсэ гаргаха хэрэгтэй болоо һэн.

Ленинэй кооперативна түсэбэй илан мандахын тулада колхозууд имагтал таряашадай жэжэ ажахынуудай урда бэшэ, харин капиталистическэ томо газар таряаланда орходоо булюу һайн байһанаа харуулхань шухала байба. Энэ зорилгые шиидхэхын тулада социалистическэ хүдөө ажахые мүнөө үеын техникээр зэбсэглэхэ хэрэгтэй байгаа. Мүнөө сагай техникын ашаар лэ ниитын томо ажахы газар таряалангай үйлэдбэриин хүсые гүйсэд дүүрэнээр элирүүлэн ашаглажа шадаха, продуктнуудые эгээ ехээр абажа, социалистическэ бэшэ хүдөө ажахын ямаршье системэһээ булюу һайн, түрүү байһанаа харуулжа шадаха байна.

Багахан ажахытай таряашадай тосхонуудые социалистическэ ёһоор шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэ мүнөө сагай техникын шухала удхашанартай байһан тухай Ленинэй заабаринууд бүгэдэндэ мэдээжэ. Партиин XIII съезд дээрэ хүдөө тосхонуудтахи хүдэлмэри тухай элидхэл хэхэ зуураа, Ленин иигэжэ хэлэһэн байгаа: «Хэрбээ бидэнэр үглөөдэр зуу мянган эрхим һайн трактор үгөөд, тэдэнээ бензинээр хангаад, машинистнуудаар хангаад байгаа һаамнай (энэ хадаа мүнөө дээрээ миил һанал хүсэлнай гэжэ таанар һайн мэдэнэт), дунда шадалтай таряашан: «би коммуниин түлөөб» (тайлбарилан хэлэхэдэ, коммунизмын түлөө) гэжэ хэлэхэ һэн». Хилын саанаһаа Совет гүрэнэй худалдажа абаһан түрүүшын тракторнуудай, хүдөө ажахын бусад орёо нарин машинануудай хүдөө ажахын коммунануудта, колхозуудта Ленинэй дурадхалаар, эльгээгдэжэ байһыень танай олонтнай һанана ёһотой.

Тэрэ үедэ манай гүрэн хүдөө тосхондо зуу мянган трактор эльгээжэ шадахагүй байгаа. Юуб гэхэдэ, тэрэ сагта оромнай хүсэд һайнаар хүгжэнги индустригүй һэн, тэрэ үедэ манайда тракторнууд оройдоошье хэгдэдэггүй байгаа. Социалистическэ индустриализаци тухай партиин гол хараа шугамые бэелүүлэн, совет арад партиингаа хүтэлбэри доро хүсэн түгэлдэр промышленность байгуулаад, хүдөө ажахын машина бүтээлгээ хүгжөөгөө, тиигэжэ оронойнгоо индустриальна хүсэ шадалые бэхижүүлхэтэеэ хамта хүдөө ажахые техническэ талаарнь зэбсэгжүүлхэ, олон зуун жэлнүүдэйнь гээгдэлһээ гаргаха арга боломжо бии болгоһон байна.

Хүдөө ажахые жэлһээ жэлдэ түрүү техникээр хангалга хадаа социалистическэ город хүдөө тосхон хоёрой хоорондохи үйлэдбэриин харилсаае һайжаруулһан, таряашадые революционно сурталаар хүмүүжүүлхэ айхабтар ехэ нүлөө үзүүлһэн байгаа. Социалистическэ томо газар таряалан эрхилэлгын булюу һайн байһаниие олон миллион таряашад нюдөөрөө хараха аргатай болобо. Иимэ газар таряалан эрхилээд байхада нюдарган баяшуулай дарлалтаһаа сүлөөрхэ, хүдөө ажахын хүдэлмэри хүнгэдхэдэг, ажалай бүтээсые дээшэлүүлдэг орёо нарин техникэ хэрэглэхэ арга олгоно бшуу.

1927 ондо, хүдөө ажахые промышленностиимнай орёо нарин техникээр бүри ехээр хангажа байха арга боломжын элирэн харагдажа байхада, хүдөө ажахыда жэгдэрэн хамтын ажалтай болохо зорилгые бэелүүлжэ захалха асуудал табигдаһан байна. Уласхоорондыншье, доторойшье байдал дээрэһээ харахада, энэ асуудалые тон богонихон болзор соо шиидхэхэ гээшэ эгээл шухала болоод байгаа һэн.

Машина, техникын ашаар лэ, наукын туйлалтануудые нэбтэрүүлһэнэй ашаар лэ колхозууд хүгжэхэ, бэхижэхэ байгаа. Энэ ушарһаа колхозуудые үйлэдбэриин техническэ талаарнь хангажа байха зохихо арга олохо, тиимэ эмхидхэл бии болгожо, тэрээгээр дамжуулан шэнэ, социалистическэ түхэлтэй ажахынуудта — колхозуудта гүрэнэй үдэр бүри, эгээл үргэнөөр туһалжа байха арга бии болгохо хэрэгтэй болоһон байна. Машинно-тракторна станцинууд хадаа гүрэнэй эгээл ёһотой иимэ арга боложо үгэһэн юм.

Түрүү техникээр зэбсэгжэһэн социалистическэ томо хүдөө ажахын булюу һайн байһаниие таряашад түрүүшын колхоз, совхозуудай дүршэл дээрэһээ хаража ойлгоо һэн. Эгээл энэ үедэ машинно-тракторна станцинууд бии болоһон юм.

Одесскэ областиин Березовско райондо Шевченкын нэрэмжэтэ машинно-тракторна станциин манай орондо анха түрүүн бии болоһые һаная. Энэ районой урдань ойроо хүртөөгүй газар дээрэ нэгэ ... зон нүүжэ ерэһэн байгаа. Хүн бүхэндэ үрэжэл ... тай газар хубаагдажа үгтэһэн юм. Теэд хуушанай зэмсэгүүдээр тэрэ газараа элдүүрилжэ байхань ... гүй хүндэ гэжэ дары элирээ бэлэй. Тиигээдшье ... ондо трактор болон бусад машинануудаар туһ... гэжэ нүүжэ ерэгшэд совхоздо хандаа һэн. Нүү... ерэгшэдтэ туһаламжа болгон совхозой хүдэлмэри... 10 тракторһаа бүридэһэн нэгэ отряд бии болго... Тиигээд хэдэн хэһэг болгожо хубааһан газараа ... дүүлээ һаатнайл энэ отряд хүдэлжэ шадаха гэжэ ... ряашадта тэдэнэр ойлгуулһан байгаа. Таряа... энээниие зүбшөөжэ, мужаануудаа үгы болгоод, ко... ратив болон хамтараа һэн.

1928 оной хабар Шевченкын нэрэмжэтэ совхоз ... мянган гектар газар элдүүрилдэг 14 иимэ отряд ... болоод байгаа бэлэй. Тэрэ үеэр тракторна коло... нуудай орондо түрүүшын МТС бии болгохо ... шиидхэгдэбэ. Тиигээд тэрэнээ «Тосхонууд хоорон... машинно-тракторна станци» гэжэ нэрэлээ һэн. Тэ... нэй директорээр агроном—коммунист Анисим Ми... нович Маркевич табигдаһан байгаа. Машинно-тра... торна станцинуудай эмхидхэлэй түхэл шэнжые зо... хо хэрэгтэ энэ нүхэр ехэ юумэ хээ.

Энэ гайхамшагта үүсхэлые парти дэмжэбэ. Түрүү... шын МТС-эй жэшээгээр хэдэн зуу, мянган МТС ... бии болоо һэн. МТС-үүдэй олошорхотой хамта кол... зууд бии боложо, байн байтараа хүгжэжэ, хүшэ ... жо захалһан байна.

Зарим нүхэд иигэжэ асуудаг: МТС-гүйгөөр бай... болохогүй байгаа гү? Хамтын ажалтай боложо б... һан бүри түрүүшын үеэр колхозуудта тракторну... худалдажа болохогүй байгаа гү? Совет засагай ... рүүшын жэлнүүдтэ тракторнууд хамтын ажахыну... та сэхэ дамжуулан үгтэдэг байһаниинь мэдэ... Харин колхозуудай олоороо бии боложо байха ... иигэжэ болохогүй байгаа. Юундэ? Юундэб гэхэ... үдэр бүхэндэ хэдэн мянгаараа бии боложо бай... залуу колхозуудые промышленностьмнай трак... нуудаар хангаха үшөө аргагүй байһан юм; тэрэ ... олонхи колхозууд трактор худалдан абаха мүнгэ ... ришье үгы һэн; тракторнуудые жолоодохо хүн... тэндэ баһал үгы байгаа.

Зүгөөр, энэ хэрэг гансашье үйлэдбэриин-экономи... ска асуудалда хабаатай бэшэ байгаа. Мүн поли... ческэ талань бага бэшэ удхашанартай байһан ... Һайнаар механизацилагдаһан социалистическэ хү... ажахын үйлэдбэриин булюу һайн байһаниие ойлго... шье, үмсынгөө жэжэ ажалда һураһан заншал... үшөө хахасаагүй хэдэн миллион таряашадай кол... зуудта орожо байха үедэ манай хүдөө ажахын ... циализмын замаар хүгжэхэ хэрэгтэ Совет гүрэнэй ... тэлбэрилхы үүргые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй бол... байба. Машинно-тракторна станцинууд гүр... гарта байхадаа ажалша таряашадые хамтын ажа... үзэл сурталаар, бүгэдэ арадай аша туһые харалса... үзэл сурталаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ шухала ... боложо үгөө. Машинно-тракторна станцинуудай ... хэтэ ехэ удхашанарынь юуб гэхэдэ, тон түрүү... социализм байгуулхын түлөө тэмсэлдэ хүдэлмэри... таряашадай хани барисаае бэхижүүлхэ хэрэгтэ ... һалһан байна. МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд таряаша... ниитын томо ажахы эрхилэлгэдэ индустриальна ... никэдэ, ажалай социалистическэ журамда һурга... заншуулһан, хүдөө тосхондо шэнэ культура нэ... рүүлһэн байха юм. Колхозно байгуулалтые тогто... байха үеэр МТС-үүдтэ бии болгогдоһон политиче... таһагууд колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын та... бэхижүүлхэ хэрэгтэ, бута сохигдоһон нюдарган б... шуулай хорото ябуулгануудта эсэргүү тэмсэлдэ ... үүргэ дүүргээ.

Машинно-тракторна станцинуудай ашаар манай ... дөө тосхонуудта индустриальна ажалай мэргэ... ехэтэй хүдэлмэришэд — трактористнууд, комбай... нууд, шофернууд, заһабарилгын хүдэлмэришэд ... олоороо бии болгогдоо. Мүнөө МТС-үүдтэ хоёр ... лион гаран саг үргэлжын хүдэлмэришэд тоологдо... Олон миллион колхознигууд механизациин һургу... нуудта, МТС-үүдтэ нээгдэһэн элдэб курсануудта ... ража гараа. Эдэ мэргэжэл ехэтэй кадр... мүнөө сагай хүдөө тосхонуудай эгээл эрхим түрүү... нүүдынь болоно.

Һүүлэй жэлнүүдтэ хүдөө ажахые эрид түргэ... хүгжөөхэ программа партиин хараалаад, бэелүү... байха үедэ машинно-тракторна станцинууд иланг... ехэ үүргэ дүүргээ. КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска, ... хойшонхи Пленумүүдэй, партиин XX съездын ши... хэбэринүүдэй ёһоор МТС-үүдтэ хэдэн зуун, мян... хэдэн миллион хүдөө ажахын шэнэ машинанууд ... гээгдээ, механизаторнуудай саг үргэлжын кадр... бии болгогдоо. Хүтэлбэрилхы, инженерно-техниче... хүдэлмэрилэгшэд бэхижүүлэгдээ. Энээнгүйгөөр ... нөө бүхы дэлхэй дээрэ хэлсэгдэжэ байгаа амжа... нуудаа бидэнэр хүдөө ажахы хүгжөөлгэдөө туйл... шадахагүй байгаабди. Советскэ Союзай маши... тракторна станцинуудай дүй дүршэлые социалисти... скэ бусад оронууд амжалтатайгаар хэрэглэнэ.

Сэсэн мэргэн Ленинэй кооперативна түсэбтэ ... сэхэ манай парти, манай гүрэн ажалша таряаша... хүдөө ажахын үйлэдбэриин кооперацида орожо... замаа батадхаха хэрэгтэнь туһалха зорилгоор М... үүдые бии болгоһон юм. Партиин оролдолгоор, ... зоной оролдолгоор энэ бүхэдэлхэйн түүхэтэ зори... амжалтатайгаар шиидхэгдээ. МТС-үүдэй ашаар ... бидэнэр колхозуудые гансашье бии болгоод орхёо... олонхиинь томо, экономическа талаараа хүсэ... олзо доход ехээр абадаг, мүнөө олон тоото кадрну... тай болоһон социалистическэ предприятинууд бо... жо шадаабди. Эгээл тиимэһээ совет арад колхо... байгуулалтын хүгжэхэ, бэхижэхэ хэрэгтэ, манай ... циалистическэ хүдөө ажахые эрид түргэнөөр хүгж... хэ хэрэгтэ шухала үүргэ дүүргэһэн машинно-трак... на станцинуудай туһаламжа сэгнэнэ бшуу.

Иимэ нэгэ асуудал гаража болохо: машинно-тра... торна станцинуудай иимэ ехэ үүргэ дүүргэһэн ха... тэдэниие хубилгаха тухай зорилго парти юундэ т... наб? Манай парти МТС-үүдые байгуулхадаа ко... зуудые үйлэдбэриин-техническэ талаар хангаха ... аргадаа хододоо үнэн сэхэ байхабди, тэрэниие ... доо байлгахабди гэжэ шахаа тангаригаа хэзээ... үгөөгүй юм, МТС-үүдые байгуулга хадаа имагта ... сал зорилгомнайл гэжэ хэзээдэшье тоолоогүй юм.

Шэнэ эрхэ байдалые хаража үзэнгүй, гээгдэнги... ложо байһан хуушанай юумэнүүдтэ шэргүүлдэжэ ... гэлжэлөө һаа, бидэнэр ехэхэн алдуу хэхэ байна... Энэ ушар хүн бүхэндэ мэдээжэ ёһотой. Үйлэдбэри... үедэ хүнүүдэй хоорондохи харилсаан хадаа общест... үйлэдбэриин хүсэнэй хүгжэлтын али тухай байһа... зохилдодог, тиигээд үйлэдбэриин хүсэнэй хүгжэлт... ри тэрэ харилсаан хубилжа байдаг юм гэжэ марк... ленинизм һургана. Ямар нэгэн аргануудые му...

(*Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта*)

СССР-эй табадахи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси

1958 оной мартын 27-до СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэһэн элидхэлэй үргэлжэлэл

II. Колхозно байгуулалтын хүгжэлтэдэхи шэнэ шата, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха шухала байһан тухай

...байлгаха гэһэн али баа һэдэлгэнүүд хэзээдэ-... үйлэдбэриин хүсэнүүдэй хүгжэлтэдэ һаад ...татажа захалха байна.

...колхоз хоёрой хоорондо МТС-гүйгөөр харил-... арга боломжо мүнөө бии болоо. Тиимэһээ бидэ-... мүнөө колхозно байгуулалтын хүгжэлтэдэхи шэ-... шатада ороод байнабди.

...депутадууд! Машинно-тракторна станцинуу-... байгуулһан сагһаа хойшо 30 жэл үнгэрөө. ...соо колхозууднай ехэ замаар дабшан хүгжэһэн ... Тэдэнэр урган дэбжэжэ, ниитынь ажахы бэхи-... үйлэдбэринь бүри орёо болоо.

...болоод байхадань, машинно-тракторна стан-... дүүргэдэг үүргэ, уялгануудынь хууша-... улээ гү? МТС-үүдээр дамжуулан колхо-... үйлэдбэрие техникээр хангадаг байһан арга ... ажахын мүнөөнэй хэм хэмжээндэ, колхозуудай ... таарадаг зандаа гү?

...асуудалнуудые хараад үзэе.

...тогтоогдохо үедөө олонхи колхозууд эконо-... талаараа һулабтар, жэжэхэн ажахынууд бай-... Жэжэхэн колхозуудай удаан саг соо оршон ...ушар юу харуулааб гэхэдэ, тиимэ колхозууд ...үйлэдбэрие бүхы талаарнь хүгжөөхэ, хүдөө ...гүрэнэй зүгһөө ходо үгтэдэг түрүү техникые ...бүрин ашаглаха арга боломжо хангадаггүй бай-...

...колхозуудые томодхолго колхозно байгуулалтын ...тэдэхи тон шухала алхам болоо. Энэ хэмжээн ..., хүдэлмэрилхэ хүсэеэ бүри һайнаар хэрэглэ-... колхозой экономикые хүгжөөн дэбжээхэ аятай зо-... арга боломжо нээжэ үгөө. Гэхэ зуура, хүдөө ажа-... хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ ехэхэн дутуу дундануудай ... байхадань, ганса иимэ хэмжээн колхозно үйлэд-... хүгжөөлгөөр үндэһэн хубилалта хангажа ша-... байһан юм.

...КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумһээ хойшо ...ажахыгаа эрид ехээр хүгжөөн дэбжээхын тула ...листическэ партиин хараалһан программые бо-... бэелүүлхын түлөө арад ниитын тэмсэл ..., колхозно байгуулалтын хүгжэлтэдэхи шэнэ ... табяа. Энэ шатань иимэ гол шэнжэнүүдтэй ...

...дэхинь, мүнөө үеын олонхи колхозууд эрдэм ... туйлалта, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэг-... үндэһөөр үйлэдбэреэ эрхилдэг томо, экономи-... талаараа бата бэхи ажахынууд болонхой.

...дохинь, мүнөөнэй томодхогдоһон колхозууд ...ческэ талаараа урдынхиһаа һураггүй һайнаар ...жэнхэй.

...дахинь, бэрхэ полеводууд, малшад, механиза-...-трактористнууд, комбайнернууд, машинист-... электригүүд, шофёрнууд, барилгын мэргэжэл-... мүнөөнэй техникэ, эрдэм ухаанай туйлалта ша-... ашаглаха хабатай, колхозно үйлэдбэриин ...тото хүтэлбэрилэгшэд, эмхидхэлшэд мүнөө кол-... урган гараа.

...дэхинь, колхозно экономикые хүгжөөн дэб-... тула партиин зүгһөө хэмжээ абаһанайнь ..., колхозуудай олзо доход эрид ехээр нэмэһэн, ...нигуудай байдал һуудал улам һайжарһан бай-...

...миллион түхэригэй олзо доходтой, хубаагда-... үйлэдбэриин ехэ һан жасатай, олон хүдэлмэри-... мүнөөнэй колхозуудые экономическа та-... һулахан, олонхидоо жэжэхэн анха түрүүшын ... жэшэжэ болошогүй гэжэ арад бүгэдын ... хэлэхэ үедэ үнэн зүбөөр тэмдэглэгдээ. Кол-... үйлэдбэридөө ехэ мүнгэ зөөри һомолон ..., орёо нарин техникэ худалдан абажа, тэрээ-... зүбөөр ашаглажа шадаха болоод байһан мүнөө ...колхозуудаа үйлэдбэриин-техническэ талаарнь ... гуримда үндэһэн хубилалта оруулха тухай ... табимаар болоо. Машинно-тракторна стан-... урдань тэдээндэ даалгагдаһан үүргые дүүр-... дэһээрөө хубилгагдаха зэргэтэй болонхой.

...машинно-тракторна станцинууд колхозуудтахи га-... хүдэлмэриин ехэнхи хубиие бүтээдэг. Тиимэ ха-... хүдөө ажахыдахи үйлэдбэрилгын гол хүсэн — ...нуудай хүдэлмэришэ хүнүүд үнэндөө үйлэдбэ-... зэмсэгүүдһээ—тракторнуудһаа, бусад ма-... нуудһаа зайсуулагдаа гэхээр болошоо. Энэнь ...эриин хүсэ, техникэеэ бүри ехэ үрэтэйгөөр хэ-... ябадалда һаад ушаруулна. Орёо нарин техни-... МТС-үүдэй мэдэлдэ байһан ушарһаань, тэрээниие ...нууд өөһэдөө сэхэ мэдэхэ, үйлэдбэриингөө бүхы ... арга боломжые бүри хүсэд дүүрэнээр ашагла-... хэрэглэхэ аргагүй байна.

...колхозууд өөһэдөө ямаршье орёо нарин техникэ ...үрэ ехэтэйгээр хэрэглэжэ шадаха. Энэнэй урда ...хүдөө ажахын хүдэлмэриие, гол түлэбтөө газар ... тангай ажалые оньһожоруулха хэрэг МТС-үүдэй ..., зөөрсэр бүтээгдэдэг байһан аад, харин мүнөө ... колхоз ниитынгээ үйлэдбэриие оньһожо-... ехэ хүдэлмэри өөһэдөө хэдэг, өөһэдын жэжэ ..., автомашина, электростанци, электромотор ... түхеэрэлгэтэй болоо.

...МТС-үүдые мүнөөнэйнь янзаар юундэ үлээхэ ... болоно бибди? Энэ аргын хэзээшье үйлэдбэ-... хүгжэлтые хойшо татажа захалаа хадань, нэгэ ...зам нарижуулан һайжаруулха, нэгэ һаа, комму-...ческэ общество байгуулгын хэрэгтэ ашатай туһа-... болохо һаань, тэрээниие һэлгэхэ хэрэгтэй байна.

... тосхонуудтахи партийна организацинууд ...бэхижэжэ, ехэ хүсэн болоо. Партиин хүдөөдэхи ...нуудай үүргэнь дээшэлээ, экономикые гүнзэгы-... шэнжэлдэг, хэрэг ушараа һайн мэдэнхэйгээр ...нуудта эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулдаг болоо. ... тула, үйлэдбэриин эмхидхэлшэд байһан МТС-... үүргэнь мүнөө дүүрээд байна.

...ашаг газартай, жэжэхэн колхозуудай манайда ... байхадань, шэнэ техникые тиимэ колхозуудай бү-... ехэтэйгээр ашаглажа шадахагүй байхадань, ма-...нуудые МТС-үүдтэ суглуулан бариха ябадал шу-... байһан юм. МТС-үүд техническэ дэбжэлтэ эм-...шэд, хүдөө ажахыда шэнэ техникэ нэбтэрүүлэн ...рүүлэгшэд болоо бэлэй.

...мүнөө колхозууднай томодхогдоод, хэдэ хэ-... мянгаад гектар газар эдлэдэг болонхой. Колхозуу-... хүдэлмэрилэгшэд өөһэдөө техническэ дэбжэлтын ... эдэбхитэйгээр тэмсэнэ. Тэдэнэр үйлэдбэридөө ... техникэ нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ гэжэ оролдоно. ... хадань, колхозууд машинно-тракторна станци-... улуу һайнаар элдэб техникэ ашаглаха арга-...тай байна. Тиимэ болохолоороо, МТС-эй энэ үүргэн-шье дүүрэнэ бшуу.

Хамтын томо ажахын үлүү һайн тухайда машинно-тракторна станцинуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ идхуулха хүн мүнөө олдохогүй, юундэб гэхэдэ, манай орон дотор колхозно байгуулалта үни илаад, колхозник бүхэн колхозһоо гадуур ажабайха гээшые мэдэрхэгүй байна. Тиимэһээ машинно-тракторна станцинуудай энэшье үүргэнь дүүрээ.

МТС-үүд урдань таряа талха суглуулдаг шухала газар байһан юм. Харин мүнөө, натура түлбэриин гуримаар колхозуудһаа ородог ороо̄һо тарян, бусад зарим продуктнууд совхозуудайхиһаа дээгүүр үнэтэй байдаг болоходонь, МТС-үүдэй үүргэ буураж а байнхай.

Баримтанууд иимэл байна. Социалистическэ хүдөө ажахыгаа хүгжөөлгын үедэ, колхозуудые бэхижүүлхын түлөө тэмсэл соогуур үйлэдбэриин эрхэ байдалай үндэһөөрөө хубилһаниинь тэдэ баримтануудһаа харагдана. Машинно-тракторна станцинуудай урдань бэелүүлдэг байһан үүргэ дүүрээ. Тиимэһээ колхозуудые үйлэдбэриин-техническэ талаарнь хангаха шэнэ эрилтэ гараа.

Үйлэдбэриин ехээр хүгжэһэн мүнөө сагта колхозуудай машинануудые хэрэглэхэ бодото эрилтын, тэдэниие МТС-үүдээр дамжуулан техникээр хангалгын хоорондо зарим тэды алгасал гараһан байна.

Тэрэнь ямар алгасал гээшэб?

Хүсэ тон багаар гаргаад, хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр үйлэдбэрилдэг болохо аргые эгээн шухала зорилгонуудай нэгэн гэжэ партимнай тоолоно. Ажалай бүтээсые улам дээшэлүүлхын түлөө тэмсэл—дотоодын политикын үндэһэн шухала асуудал болоно. Арадай ажана байдалые улам хүгжөөн дэбжээхэ зорилгоёо иимэл аргаар шиидхэжэ шадаха байнабди.

Ажалай бүтээсэ гээшэ ниитын шэнэ байгуулалтын илахын тулада эгээн шухала, эгээн гол юумэ болоно гэжэ Ленин нэрлэһэн байгаа. Бидэ капитализмые илаха ёһотойбди. Ажалайнгаа бүтээсые бүри ехэ болгожо, арадай байдалые бүри дээдэ хэмжээндэ хүргэжэ, капитализмые илахабди.

Мүнөө МТС-эй дүүргэжэ байһан үүргые энэ хараа бодолой талаар, ажалай бүтээсые улам дээшэлүүлхэ хараа бодолой талаар абажа сэгнэбэл, МТС-үүдэй зүгһөө колхозуудые техникээр хангалга мүнөө үеын эрилтэһээ гээгдэжэ байна гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй болоно.

Тиимэ байһаниинь юун дээрэһээ харагданаб? Түбхын түрүүндэ нэгэ газар дээрэ хоёр эзэн—колхоз МТС хоёр оршон байна. Энэнь хайша хэрэгээр, харюусалгагүйгөөр хандаха ябадал тохёолдуулна, техникэ ашаглалгын талаар тааруугүй ябадал гаргана. Колхоз, МТС нэгэл зорилго дүүргэхын тула захиргаанай хоёр аппарат бариха баатай болоно. Гэхэ зуура, нэгэ — хоёр гү, али гурбахан колхозые хангадаг МТС-үүд манайда бииб бшуу. Хүдөө ажахыһаа абтадаг зүйлнүүдэй өөрынь үные тиимэ аппарат хайшан гээд дээшэлүүлэлтэйб.

Теэд энэнь хэрэг ушарай нэгэл тала болоно. Нэгэ газар дээрэ хоёр эзэн байхадаа, техникэ болон газарые муугаар ашаглаха ябадалда хүргэдэг байһыень баһал анхаралдаа абаха шухала. Мүнөө түсэблэлгын шэнэ гуримай тогтоогдоод байхада, колхознигууд ехэ үүсхэл гаргадаг, экономическа талаараа бүри ехэ ашагтай ургамалнуудые тариха гэжэ оролдодог болонхой. Гол шухалань юуб гэхэдэ, ургасая улам дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахынгаа хүдэлмэри хаһа саг соонь, эрхим шанартайгаар бүтээхэ гэжэ оролдоно.

Энэнэй тулада юу хэхэб гэхэдэ, машинануудые хубаарилан ашаглаха асуудал эршэмтэй түргэнөөр шиидхэхэ хэрэгтэй. Нэгэ газар дээрэ хоёр эзэнэй бии байхадань, халтад гэһэн юумэеэ зүбшэн хэлсэхэ гү, али колхозуудай зарим түрүүлэгшэнэрэй хэлэдэгэй ёһоор, «холбохо» ушартай болодог. «Зүбшэн хэлсэһээр», «холбуулһаар» байтарнь саг ошодог, хүдөө ажахын хүдэлмэри унжагайрдаг, тиигээд үйлэдбэридэ хохидол тохёолдодог бшуу. МТС-эй хүдэлмэриин гол гүйсэдхэлынь—зөөлэн хахалалга хэжэ гектарай тоогоор түсэбөө дүүргэхэ гэдэг байгаа. Энэнь олонхидоо ямар юумэндэ хүргэдэг байгааб гэхэдэ, МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэд зөөлэн хахалалгын гектарай тоое олон болгохомнай гээд, ургаса дээшэлүүлгэдэ аша туһагүй, дэмы хүдэлмэри хэдэг байба. Жэшээлэн хэлэбэл, хэрэгтэй болоогүй байтарнь парта культиваци хэдэг гү, али дахин хахалдаг байһан юм. Тиимэ болохолоороо, хүнэй хүсэн, мүнгэ зөөри хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг ехээр үйлэдбэрилхын тулада бэшэ, харин тракторна хүдэлмэриин түсэбые ёһо тэдысэ дүүргэхын тулада гаргагдадаг байгаа.

Манайда техникын хомор байха сагта, тэрээниие машинно-тракторна станцинуудта сэхэ хубаадаг байгаабди. Гэхэ зуура, хүдөө ажахын техническэ зэбсэгжэлэй улам һайн болохотой хамта, тракторнууд, ондоо машинануудые хубаадаг хуушан ёһо гуримай үүргэнь дүүрээ. Машинно-тракторна станцинууд харьяата колхозуудтаа ямар машинануудай хэрэгтэй гү, али хэрэггүйе мэдэнгүй, үгэһэн лэ юумые барандань абадаг байна. Тэрээнһээ шалтагаалан, элдэб хэрэгтэ-хэрэггүй машинанууд МТС-үүдтэ олоор эльгээгдэнэ. Колхозуудай өөһэдөө техникэ худалдан абадаг болоходо, тиимэ ажалшагүй ябадалай зайсуулагдахань лабтай.

Машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха асуудалай табигдахада, зарим экономистнууд игэжэ хэлээ һэн: тракторнуудые колхозуудта худалдая гэжэ хэдэн жэлэй урда тээ дурадхаа һэмди, тиихэдээ бидэ зүб байһан болонобди.

Энэ асуудалые хаража үзэхэ хэрэгтэй байна. Магад, тэдэ нүхэд зүб байгаад, харин ЦК тэдэнэй дурадхалые буруушаан, алдуу гаргаһан байжа болоо гү? Тиигээгүй, хэрэг ушарынь ондоо байгаа юм.

Техникые колхозуудта худалдаха, үнэндөө МТС-үүдые үгы болгохо гэһэн тэдэ экономистнуудай дурадхалые хэрбээ абаа һаамнай, юун болохо байгааб? Экономическа талаараа һулахан колхозууд техникэ худалдан абажа, зүбөөр ашаглажа шадахагүй байгаа. Тиигээ һаа, манай хүдөө ажахые муудхааха байгаабди. Тиимэл ушарһаа, тэдэ дурадхалнуудые алдуутай гэжэ партимнай буруушааһан юм.

Нээрээшье, томодхогдохынгоо урда тээ, хүдөө ажахые хүгжөөн дэбжээхэ зорилгоор һүүлэй хэмжээ-ябуулгануудай бэелүүлэгдэхын урда тээ олохон колхоз иимэрхүү байгаа гэбэл:

Белорусска ССР дотор 1949 ондо дунда жэшээгээр колхоз бүхэндэнь 308 гектар таряанай газар хүртэдэг, мүнгэн олзо доходынь 36 мянган түхэриг болодог байгаа;

Кировскэ область дотор—291 гектар таряанай газар хүртэдэг, мүнгэн олзо доходынь—29 мянган түхэриг болодог байһан юм;

Московско область дотор—188 гектар таряанай газар хүртэдэг, мүнгэн олзо доходынь—93 мянган түхэриг болодог байба.

Гэхэ зуура, Берейскэ районой «Красный пахарь» мэтын колхозуудшье Московско областьдо бии байгаа. 1949 ондо энэ колхоз 71 гектар таряанай газартай, 6 үрхэтэ айлтай, ажалай хүсэ абаха 7 хүнтэй байһан юм. Тэндэ 3 үнеэн, 2 гахай бии байгаа. Жэл соохи мүнгэн олзо доходынь 7 мянган түхэриг болодог һэн гэхэ.

Волоколамска районой Лашино тосхоной колхоз 1949 ондо 111 гектар таряанай газартай, 10 үрхэтэ айл, хүдэлмэриин хүсэ абаха миил 21 хүнтэй, колхозойнь 6 хүгшэд лэ саг үргэлжэ ажалладаг байба. Энэ колхоз 25 толгой үхэртэй, тэрэ тоодо 5 үнеэтэй, 11 гахайтай, 19 хонитой байһан юм. Мүнгэн олзо доходынь 1949 ондо 27 мянган түхэриг болоо һэн гэдэг. Энэнь тон жэжэхэн, һулахан колхоз аад, «Ответ интервентам» гэһэн дорюун нэрэ зүүнхэй байгаа.

Игэжэ асуугдахаар болоно: иимэ колхозуудта тракторнуудые худалдажа болохо байгаа гээшэ аал? Тэдэнэр тракторнуудые худалдажа абаад, заһабарилжа, зүбөөр ашаглажа шадаха байгаа гээшэ аал?

Тиихэдэ колхозуудта тракторнуудые миинтээршье үгэхэ гэжэ бидэнэй шиидхээ һаа, тэдэнэр тракторнуудые абажа шадахаар бэлэн болоогүй байгаа бшуу. Иимэ жэшээ харуулхыемни зүбшөөгыт. Шинии түрэл нютаг Калиновка тосхоной ажал хэрэгынь ямар байнаб, тэндэ хүн зониинь ямараар ажаһуунаб гэжэ 1945 ондо нүхэр Сталин нэгэтэ намһаа асуугаа һэн. Үшөөл биранагүй даа гэжэ би харюусааб. Тиихэдэмни Калиновка ошожо, колхознигуудтаа, нютагаархиндаа туһалха зүбшэл намда тэрэ үгэһэн байгаа.

Москваһаа Киев бусажа ябахадаа Калиновка хүрэжэ, иимэ юумэ хараһан байгааб. Эзэмдэлгын һүүлээр ажахынь доройтон муудашаһан, журам һулатай байгаа бэлэй. Колхоздо туһалха хэрэгтэй байгаа. Энэ үедэ сэрэгэй албанһаа хүнүүдэй табигдажа байһан хадань, сэрэгэй частьнуудһаа горьтой эд хэрэгсэл сүлөө гарадаг байгаа. Би сэрэгэйхиндэ хонходоод, калиновкиинхидта хэдэн мори, хомууд, тэргэ, тэрэшэлэн энэ районой МТС-тэ хэдэн трактор үгэжэ шадахагүй гүт гэжэ тэдэнһээ асуугаа бэлэйб. Сэрэгэйхид колхоздо туһалхаяа дуратайгаар зүбшөөгөөд, энэ тосхондо хэдэн мори, хомууд, бусад юумые миинтээр эльгээгээ һэн. Таанад колхознигууд баярлаа гэжэ һанана гүт? Баярлаагүй. Тэдэнэр моридые харахадаа игэжэ хэлээ һэн: маанадай хойноһоо анхаран хараха хэрэгтэй байгаа, моридые эдеэлүүлхэ хэрэгтэйл! Тиихэдэнь моридые районой ондоо колхозуудта хубаажа үгэһэн байгаабди.

Колхознигууд юундэ арсаһан байгааб? Һайнаар ажаһуухые тэдэнэр хүсэдэггүй байгаа гээшэ гү? Ушарынь тэдэнэр колхоздо ажаллаһанайнгаа түлөө өөдтэй түлөөһэ абадаггүй байгаа. Тиихэ үеын эрхэ байдалда ниитынгээ ажахые түргэнөөр хүгжөөхэ, байдалаа һайжаруулха арга боломжые колхознигууд харадаггүй байгаа ха юм.

Үнэхөөрөөшье тэдэ жэлнүүдтэ колхозынь тон удаанаар хүгжэжэ байгаа: Калиновка тосхоной колхоз тушаа зарим мэдээн иимэ байна.

	1947 он	1952 он
Ороо̄һото таряанай гектар бүриин ургаса центнерээр	9,2	10,1
Бүхыдөө ургуулан абтаһан таряан центнерээр	8.251	7.818
Газарай 100 гектар бүридэ иимэ юумэ абтаа:		
мяхан центнерээр	1,8	7,5
һүн центнерээр	5,2	37
Үнеэн бүриһөө дунда зэргээр һаагдаһан һүн килограммаар	770	1.075
Бүхы мүнгэн олзонь мянган түхэригөөр	206	382
Хубаагдадаггүй фонддо оруулагдаһаниинь мянган түхэригөөр	41	76

Дурсагдаһан мэдээнһээ хаража үзэхэдэ 1947 онһоо 1952 он хүрэтэр, табан жэлэй турша соо энэ колхоз түлөөһэгүй материальна туһаламжа абаһан болобошье, бирата йгаар урагшаа дабшаагүй шахуу. Тиихэ үедэ техникые худалдаһанһаа, бэлэгшье үгэһэнһөө үрэ гарахагүй байшоо. Ушарынь ниитынгээ ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ колхознигууд урмашуулагдадаггүй байгаа бшуу.

Мүнөө үедэ тад ондоо болоо. Колхозой газарынь тэрэ зандаа, хүнүүдыншье тиихэдэл байһан зониинь юм. Энэ Калиновкадашье һүүлэй жэлнүүдтэ ямар үрэ дүн туйлагдаһынь хараад үзыт. 1953 онһоо 1957 он хүрэтэрхи үе соо ажахынь ямараар хүгжэһэн тухай мэдээнүүдые би харуулхамни.

	1953 он	1957 он
Ороо̄һото таряанай гектар бүриин ургаса центнерээр	7,4	38,7
Бүхыдөө ургуулан абтаһан таряан центнерээр	5.583	21.527
Дарагдаһан силос тонноор	120	5.200
Газарай 100 гектар бүридэ иимэ юумэ абтаа:		
мяхан центнерээр	8,5	102,6
һүн центнерээр	42	281
Үнеэн бүриһөө дунда зэргээр һаагдаһан һүн килограммаар	1.164	3.936
Бүхы мүнгэн олзонь мянган түхэригөөр	687	6.288
Хубаагдадаггүй фонддо оруулагдаһаниинь мянган түхэригөөр	137	2.201

Колхознигууд мүнөө ажалта үдэртөө имагтал мүнгөөр 8—10 түхэриг абана. Тиихэдэ колхоз өөрынгөө мүнгэн олзын 35 процентыень үнгэрэгшэ жэлдэ хубаагдадаггүй фонддоо оруулһан байна.

Тиимэ болохолоороо урда тээнь колхоз түлөөһэгүй туһаламжа абадаг байгаадшье өөдэлдэггүй байгаа һаа, партиин гаргаһан мэдээжэ шиидхэбэриһээ хойшонхи һүүлшын дүрбэн жэлэй турша соо тиимэ тусгаар ехэ туһаламжа абаашьегүй һаа, тон ехээр хүгжэһэн байнал. Энэ юун дээрэһээ болоноб? Манай партиин зүб политика ябуулжа, урмашуулгын дээшэлһэнһээ болоо. Тиимэһээ хүнүүд һайнаар ажаллажа, продукци ехээр гаргадаг, хүдэлһэнэйнгээ түлөө ехэ түлөөһэ абадаг болоо.

Урдань колхознигууд моридые миинтээр абахаһаа арсадаг байһан аад, МТС-һээ өөһэдтөө хэрэгтэй бүхы техникэ худалдажа абаха, түлөөһыень сэбэр мүнгөөр тэрэ дороо оруулха гэжэ хамтынгаа суглаан дээрэ тэдэнэр һаяхан шиидхэбэри гаргаа.

Калиновка тосхоной колхоз гансаараал иимэ түргэнөөр хүгжэнэ бэшэ. Хэрэгтэй болохо техникэеэ сэбэр мүнгөөр худалдажа абаад, тэрэнээ бүри ехэ бүтээсэтэйгээр ашаглажа шадаха хэдэ мянган колхозой мүнөө бии байһые бүгэдэарадай зүбшэн хэлсэлгэ эли тодоор харуулаа.

Бүри эртэшэгүүр тракторнуудые колхоздо дамжуулан үгөө һаа, манай хүдөө ажахы горьтойгоор һуларжа, социалистическэ байгуулалтада ехэ бэрхэшээл тохёолдожо болохо байһаниинь лабтай.

Колхозуудай техникэ худалдажа абаад, тэдэнэй ёһотойл эзэдынь боложо шадаха үедэ хүрэхэ зорилгоор колхоз, МТС-үүдые бэхижүүлхын, ажахыень бүхы хэмжээгээр хүгжөөхын, тэдэнэй худалдагдаха зүйлнүүдые ехээр үйлэдбэрилэн гаргадаг, олзо ехые оруулдаг болохын тулада угаа ехэ хүдэлмэри хэхэ шухала байгаа. Иимэ хүдэлмэри партимнай ябуулаа гэжэ тэмдэглэгдээ һэн. Тэрэнэй ашаар мүнөө колхозууднай томонууд, ехээр хүгжэнги ажахытай болоо. Зарим мэдээнүүд иимэ байна.

СССР-эй, ОРОНОЙ ЗАРИМ РАЙОНУУДАЙ КОЛХОЗУУДАЙ ДУНДА ЗЭРГЫН ТОО МЭДЭЭНҮҮД

	Нэгэ колхоздо хүртэсэнь 1949 он	1957 он
СССР		
таряанай газар	557 гектар	1.954 гектар
бүхы мүнгэн олзонь	111 мянган түх.	1 млн. 247 мянган түх.
БЕЛОРУССКА ССР		
таряанай газар	308 гектар	1.199 гектар
бүхы мүнгэн олзонь	36 мянган түх.	1 млн. түх.
СМОЛЕНСКЭ ОБЛАСТЬ		
таряанай газар	215 гектар	1.153 гектар
бүхы мүнгэн олзонь	37 мянган түх.	832 мянган түх.

Белоруссида колхоз бүриин таряанай газар дунда зэргээр дүрбэ дахин нэмэһэн байгаа һаа, колхозой мүнгэн олзо дунда зэргээр 30 шахуу дахин ехэ болоһые анхаралдаа абамаар; Смоленскэ областьдо колхоз бүриин таряанай газар таба дахин ехэ болоо һаа, мүнгэн олзонь 22 дахин нэмэһэн гэхэ мэтэ байна. Колхоздо хүдэлдэг ажал хэжэ шадаха хүн бүридэ абажа үзэбэл, мүнгэн олзонь бүхы орон дотор энэ үе соо 3,6 дахин, тиихэдэ Белорусска ССР-тэ, Смоленскэ областьдо — долоо шахуу дахин нэмэһэн байха юм.

Энээн дээрэһээ хаража үзэхэдэ, дайнай хойто тээхи түрүүшын жэлнүүдэйхидэ орходоо колхозууднай тад ондоо болоо. Тэдэ бэхижээ, олзо доходынь ехэ болоо, хүдөө ажахын продукт бүри элбэгээр абадаг болоо, ажалай бүтээсэ болон түлөөһэн дээшэлээ.

Нүхэдүүд, энэмнай имагтал ехэ хүгжэлтын эхин гэжэ мартажа болохогүй. Продукт бүри элбэг ехээр абаха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэн химдаруулха барагдашагүй арга боломжо социалистическэ хүдөө ажахыда бии гээшэ. Эдэ арга боломжонуудые хүсэдөөр ашаглаха гээшэ манай зорилго болоно.

Колхозуудые томодхолго, тэдэндэ туһаламжа үзүүлгэ болон МТС-үүдэй хүдэлмэри һайжаруулга колхозно байгуулалтые хүгжөөхэ, бүхы хүдөө ажахые бүри дээдэ шатада гаратар дэбжээхэ хэрэгтэ шухала үүргэ дүүргэһэниинь лабтай.

Иимэл байдалтай болоод байхадаа тракторнуудые, хүдөө ажахын бусад машинануудые колхозуудта худалдаха гэһэн зорилго партимнай мүнөө табижа байна. Партимнай колхозно байгуулалтын һула бэшэ, харин түгэлдэр хүсэтэй байһые хараадаа абана бшуу. Эгээл иимэһээ колхозуудта техникые худалдаха тухай мүнөө табигдажа байһан асуудал хэдэн жэлэй саада тээ энээн тушаа зарим экономистнуудай оруулдаг дурадхалнуудһаа тад ондоо илгаатай байна гээшэ.

Үйлэдбэриин техническэ хангалгые МТС-ээр дамжуулхаяа болижо, трактор болон бусад машинануудые колхозуудта худалдадаг болохо гээшэ хүдөө ажахые хүтэлбэрилгын эгээн дээдэ шатада гараһан ябадал болоно. МТС-үүдые хубилгахада социалистическэ промышленностьтай колхозуудай холбоо барисаан бүри үргэдэхэ, городой зүгһөө хүдөө нютагуудта үйлэдбэриин туһаламжа бүри ехэ, бүри оло янзын болохо байна. Шэнэ эрхэ байдалда энэ туһаламжа элдэб аргаар үзүүлэгдэхэ юм. Колхозууд трактор, машинануудаар, запасной частьнуудаар, шэнгэн түлишөөр, транспортаар, үтэгжүүлгээр бүри һайнаар хангагдадаг, промышленна предприятинууд колхозуудта үйлэдбэриин-техническэ дүй дүршэлөө дамжуулан үгэдэг болохо байна. Ороной элдэб нютагуудай ажахынуудай онсо өөрэ хэрэглэмжэнүүдтэ тааралдуулан, шэнэ, бүри нарижуулагдаһан техникэ колхозууд захин абаха аргатай болохо байна. Колхозуудта машинануудые худалдахада тэдэнэй материально-техническэ базань бэхижэхэ, колхозуудай ниитын зөөриин урган хүгжэлгэдэ, колхозно байгуулалтын хүсэтэй, бата бэхи байлгын гол эшэ үндэһэнүүдэй нэгэн болохошо хубаагдадаггүй фонднь ехэ болохо байна.

Коллективизаци бэелүүлхэ тухай Ленинэй политикын илан мандаһанай һүүлээр, мүнөө машинно-тракторна станцинуудые хубилгажа байгаашамнай социалистическэ хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэхи эгээл ехэ, эгээл шухала үйлэ хэрэг мүн. Мүнөө социалистическэ үйлэдбэриин харилсаануудай хүсэдөөр илан мандаад, Коммунистическэ парти түрүүтэй хүдэлмэришэн ангиин хүтэлбэрилхы үүргын бэелүүлэгдэжэ байһан эрхэ байдалда гүрэндэ хамаатай аад, колхозуудта хэтэ мүнхэдэнь дамжуулан үгтэһэн газар, мүн машинанууд нэгэн гарта оробо. Тиимэ болохолоороо, орон дотор продукт саашадаа бүри элбэг дэлбэгээр абадаг болохын тулада ажалай бүтээсые саашадань дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахын продукциин өөрынь үнэ химдаруулха шэнэ арга боломжонууд бии болобо.

Нүхэд депутадууд! МТС-үүдые хубилгаха тухай асуудал үргэнөөр зүбшэн хэлсэлгэдэ табихынгаа урда тээ партиин Центральна Комитет хамагай түрүүндэ колхозуудай түрүүлэгшэнэртэй, МТС-үүдэй директорнуудтэй, партийна хүдэлмэрилэгшэдтэй, эрдэмтэдтэй зүбшэһэн байха юм. Тэдэнэр бултадаа энэ асуудалые заатагүй табихаар болоо гэжэ мэдэрһэн байгаа. Тус асуудал КПСС-эй ЦК-гэй Пленум дээрэ али бүхы талаһаань хаража үзэгдөөд, тэрэнэй хараалһан гол хэмжээнүүд бүгэдэарадай зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаһан байна. Ажалшадай суглаанууд дээрэ үгэ хэлэһэн, хэблэлдэ бэшэһэн, радиогоор һанамжаяа хэлэһэн хэдэн олон миллион советскэ хүнүүд тон зүбөөр, хаһа саг соогоо абтахаа байһан эдэ хэмжээнүүдые нэгэн дуугаар һайшааһан байна.

Машинно-тракторна станцинуудые хубилгахаар болоһониие, хүдөө ажахые саашадань хүгжөөн дэб-

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

СССР-эй табадахи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси

1958 оной мартын 27-до СССР-эй Верховно Соведэй се дээрэ нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэһэн элидхэлэй үргэлжэл

IV. Социалистическэ зөөриин хоёр янзын байдаг, тэдэнэй хүгжэлтэ тухай

жээхэ хэрэгтэ, коммунистическэ байгуулалтын хэрэгтэ тэрэнэй тааралдаха байһые тус асуудалые зүбшэн хэлсэлгын үедэ советскэ хүнүүдэй нэгэн һаналтай байһаниинь эрхим һайнаар гэршэлэн харуулна.

Нүхэд депутадууд!

Машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха зорилгын мүнөө табигдаад байхада, зарим теоретическэ асуудалнуудта горьтой анхарал хандуулхаар болоно.

МТС-үүдые хубилгахада зарим теоретическэ асуудалнуудаар, тусхайлбал, зөөриин хоёр янзын байдаг тухай асуудалаар ойлгодосогүй зүйл тохёолдожо болохо гэжэ зарим нүхэд, илангаяа экономистнуудай дундаһаа тоолодог байгаа. Тэдэнэр юун дээрэһээ иигэжэ тоолодог байгааб гэхэдэ, коммунизмда орохын тулада бүгэдэарадай зөөрие бүхы хэмжээгээр бэхижүүлхэ, колхозно-кооперативна зөөрие бүгэдэарадай зөөри болгохо шухала байһан тулада, МТС-үүдые хубилгахаар хараалагдаһан ушар марксистско-ленинскэ теоридо зүрюу бэшэ гү, колхозуудта тракторнуудые худалдахадаа, бүгэдэарадай зөөрие һуларуулха болоно бэшэ гүбди? гэһэншүүгээр тэдэнэр һэжэг түрэдэг байгаа. Коммунистическэ байгуулалтын зорилгонуудта социалистическэ хүдөө ажахын али формонь түрүү удхашанартайб — колхозно гү, али совхозно гү? Совхозуудай бүгэдэарадай зөөридэ үндэһэлэгдэн дээрэһээ колхозуудые совхозууд болгоо һаа, дээрэ бэшэ гү? гэһэн асуудал мүн лэ табигдаһан байна.

Эдэ асуудалнуудта тогтожо хэлэхэемни зүбшөөгыт. Хамагай түрүүндэ бүгэдэарадай болон колхозно зөөри тухай хэлэе. Зарим хүдэлмэрилэгшэд иигэжэ хэлэдэг: колхозуудта тракторнуудые, хүдөө ажахын бусад машинануудые бидэнэр худалдахадаа, колхозно зөөрие бэхижүүлнэбди, зөөриин эгээн дээдэ формо болгошо гүрэнэй зөөрие һуларуулнабди.

Иигэжэ асуудал табиха гээшэ миниин һанахада буруу байна. Бүгэдэарадай зөөри — зөөриин эгээн дээдэ шатын формо байһаниинь лабтай. Иигэжэ Ленин тоолодогшье байгаа. Тиихэтэй хамта, В. И. Ленин бүгэдэарадай зөөри кооперативна зөөри хоёрые зүришэлдүүлдэггүй байһан юм. Харин зөөриин алишье формонь социалистическэ шэнжэтэй, алинииньшье арад зоной, коммунистическэ общество байгуулха манай хамтын зорилгын аша туһада зорюулагдана.

Кооперативна түсэб зохёоходоо, Ленин иигэжэ тоолодог байгаа. Манай гүрэнэй байгуулалтын онсо удхашанартай байһанай ашаар манайда кооперации тусгаар ехэ удхашанартай болонхой. Кооперацин ургалта манай эрхэ байдалда социализмын ургажа байһантай адли удхатай юм. Советскэ засагай эрхэ байдалда кооперациин шанарайнгаа талаар тон шэнэ үүргэтэй болоһыень пролетарска революциин илаһанай һүүлээр хэдэн һарын үнгэрөөд байхада, 1918 оной мартда Ленинэй тон сэсэн мэргэнээр урид хаража тодорхойлһонидо анхаралаа хандуулыт: «...Гүрэнэй засагые пролетариадай дайлан абаһан сагһаа хойшо, пролетарска гүрэнэй засагай социалистическэ ёһо гурим шууд байгуулжа эхилһэнһээ хойшо кооперативуудай байдал тад ондоо боложо байна. Эндэ тоонь хубилжа, шанарынь ондоо болоно бшуу. Капиталистическэ общество дотор кооператив багахан һуури эзэлжэ байхадаа, наймаанай алаабхи болоно. Газарайнь, фабрика, заводуудайнь гүрэнэй мэдэлдэ ороод байһан общество дотор кооператив үргэлжэдөө дэлгэрээд байхадаа, социализм болоно гээшэ» гэжэ тэрэ бэшээ һэн. **(Зохёолнуудай 27-дохи том, 189-дэхи нюур).**

Кооперативна зөөриин хүгжэлтын диалектикые Ленин иигэжэ тайлбарилһан байна. Бидэнэр энэ жэшээень даган ябажа, колхозно-кооперативна байгуулалтын саашанхи хүгжэлтые зүбөөр ойлгон мэдэхэ ёһотойбди.

Колхозно-кооперативна зөөри бүгэдэарадай зөөри хоёрой хоорондо зарим илгаа бии байһаниинь лабтай. Зүгөөр энэ хадаа үйлэдбэриин нэгэл аргын имагтал хоёр ондоо формонь болоно бшуу. Оройдоол иимэ илгаатай гэбэл, бүгэдэарадай зөөри эгээн ехээр нэгэдхэгдэнхэй, харин колхозно зөөри хүсэд бэшээр нэгэдхэгдэнхэй юм. Колхозно зөөрие дам саашадаа бүри ехээр нэгэдхэжэ, бүгэдэарадай зөөри болгохо тухай эндэ хэлэгдэнэ. Энээниие яажа туйлахаб? Имагтал бүгэдэарадай, гүрэнэй, тэрэшэлэн кооперативна, колхозно зөөрие саашадань бэхижүүлжэ туйлахабди. Колхозно байгуулалтые дам саашадань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха талаар хараалагдаһан хэмжээ-ябуулганууд колхозно зөөрие үргэдхэжэ, тэрэниие бүгэдэарадай зөөридэ дүтэрхы болгоходомнай туһалха байна.

Тиимэһээ колхозно зөөрие саашадань шангадхан бэхижүүлхэһээ бидэнэр юундэ түбэгшөөхэ ёһотой бибди? Хэрбээ социалистическэ зөөриин нэгэ формые нүгөөдэ формотойнь зүришэлдүүлхэ болоо һаа, колхозуудта тсхникэ худалдахагүй гэһэн хараа бодол баримталха, социалистическэ зөөри бологшо колхозно зөөрие бэхижүүлхэгүй болоо һаа, колхозно үйлэдбэриие, колхозуудай ниитын ажахы хүгжөөхые, тэдэнэй олзо доходыень дээшэлүүлхые бидэнэр хүсэдэггүй зонууд болохо болонобди. Теэд колхозуудай продукт элбэг ехээр абадаг болохыень, олзо доходоо дээшэлүүлхыень, хубаагдадаггүй фондоо ехэ болгожо, кооперативна зөөрие арьбадхахыень партимнай оролдожо байна бшуу. Хэрбээ колхозно зөөри хүсэд таарамжатай бэшэ, тэрэ коммунизм байгуулха хэрэгтэ зүрюу байна гэһэн хараа бодол баримталха болоо гээшэ һаамнай, колхозно байгуулалтада айхабтар ехэ хохидол болохо байна.

Колхозно зөөрие бэхижүүлхэдэ зөөриин хоёр формын — бүгэдэарадай болон кооперативна зөөриин хоорондохи тэнсүүриин ехээр хубилжа, гүрэнэй талаар бэелүүлэгдэдэг үйлэдбэриин үүргые һуларуулха байгаал һаань, колхозно зөөри шангадхахаһаа түбэгшөөжэ болохо байгаал даа. Зүгөөр социализмын илаад байһан эрхэ байдалда иимэ хубилалтын болохогүй, боложо шадахашьегүй байһаниинь мэдээжэ ха юм.

Коммунистическэ общество байгуулха замууд тухай манай партиин теоретическэ заабаринуудта кооперативна зөөри зүришэхэгүй байна. Юуб гэхэдэ, бүгэдэарадай, мүн кооперативна зөөрие хүгжөөхэдөөл коммунизмда орожо шадаха байнабди.

Колхозно зөөрие хүгжөөхэһөө түбэгшөөн маргагшад энэ зөөри колхозно байгуулалтын эхилжэ байһан үеынхидээл адли гэжэ тоолоно, колхозно зөөриин хэмжээнэйнгээ, мүн шанарайнгаашье талаар 25—30 жэлэй саада тээхидэ орходоо тад ондоо болоһыень мартана.

Үнэхөөрөөшье, 1929—1930 ондо колхозно зөөри ямар байгаа гээшэб? Энэ хадаа таряашадай ажахын үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые, мори, плуг, анзаһа, борнойнуудые, бууса шадарай зарим барилганuудые хамтадхажал байгуулагдаһан зөөри байгаа ха юм. Тиигэбшье, тэрэ үсдэ колхозно зөөри түрүү үүргэ дүүргэһэн байна. Ушарынь ажалай бүтээсые бүри дээшэлүүлхэ арга олгоһон, хүниие хүнэй мүлжэхэ ябадал зайсуулһан байгаа.

Гэбэшье, тэрэ үеын, баһа мүнөө үеын хоорондохи жэлнүүдтэ колхозно байгуулалтые хүгжөөн бэхижүүлхын тула, ажахыень дэбжээхын тула советскэ хүдөө тосхонуудай материальна болон оюун бодолой хүсэ шадалые саашань бадаруулхын түлөө шанга тэмсэл хэгдэһэн байна.

Колхозуудай мүнөөнэй зөөри хүдэлмэришэн ангиин хүтэлбэреэр, тэдэнэй эдэбхитэй хабаадалгатайгаар, бүхы советскэ арадай хабаадалгатайгаар, колхознигууд хамтаараа ажаллажа байгуулаа. Энэ зөөри үргэн ехээр хүгжэһэн ниитын ажахыһаа бүридэнэ. Колхозуудай үйлэдбэриин зэбсэг хэрэгсэлнүүд угаа ехээр урган нэмээ. Тэдэнэй дотор мүнөөнэй машина, техникэ улам бүри шухала һуури эзэлдэг боложо байна. Колхозуудай машинануудай, энергетическэ түхеэрэлгэнүүдэй хамтын үнэ сэн 24 миллиард түхэригэй болонхой.

Коммунистическэ байгуулалтын түсэбүүдые бэелүүлжэ байхадаа парти, правительство колхозуудые социалистическэ үйлэдбэри соо байһан үлүү юумэ гэжэ хэзээдэшье тоолодоггүй, харин социалистическэ ажахын системын таһаршагүй шухала хубинь болоно гэжэ тэдэниие хододоо тоолодог байһан юм.

Капиталистическэ обществын город болон хүдөө тосхонуудай хоорондохи харилсаан аралжаа наймаа хэхэ ёһоор бэелүүлэгдэдэг байгаа һаань, социалистическэ гүрэн колхоз хоёрой хоорондохи харилсаан хэзээдэшье тиимэ байгаагүй юм. Энээниие баталхын тулада олон жэшээнүүдые тоолoжо болохо байгаа. Колхозуудта хүдэлмэри хэхэдээ, машинно-тракторна станцинууд тэрэнэйнгээ түлөө олоһон юумэһээ һураггүй багые колхозуудһаа абадаг байгаа. Зарим колхозууд, илангаяа хүгжэлтэ багатай колхозууд МТС-эй хүдэлмэриин түлөө гүрэнэйнгөө үмэнэ олон ушарта үритэй үлэдэг юм. Зүгөөр энэ үриинь түлөө колхозуудай ажахыень худалдажа тооргoлжо ородог ушар байгаагүй юм. Тад һөөргэ, иимэ колхозуудые тэдхэжэ, хүгжөөхэ бүхы хэмжээ гүрэн абадаг байгаа.

Гүрэн колхозуудта хүдэлмэришэдые бэлдэхын тулада олон миллиард түхэриг гаргашалдаг. Энэ зөөри ямар юумэдэ зорюулагданаб? Энэ хадаа колхозуудые, колхозно зөөрие бэхижүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдана. Гүрэн колхозуудта хэдэн миллиард түхэриг уриһаар үгэдэг. Тиихэдээ ямаршье ашаг олзо олохо зорилго табидаггүй юм. Колхозуудай һулашагууд байһан үедэ тэдэнэй хэдэн зуу миллион түхэригэй үри болюулдаг байһан юм. Үрэһэ хүрэнгэ, эдеэ хоолой болон бусад зүйлнүүд колхозуудта нэгэтэ бэшэ зээлеэр үгтэдэг байгаа. Колхозууд тэдэнэй зарим хубииень бусааһан, тиихэдэ горьтойхон хубинь болюулагдаһан байха юм.

Ниитын ажахын хүгжэлтэ, колхозуудай баялигай ургалта олон жэл соо өөһэдымнай хамтаараа ажаллаһанай, гүрэнэй зүгһөө үгтэһэн ехэ туһаламжын аша үрэ мүн гэжэ колхознигууд ойлгоно. Колхозуудай мэдэлдэ байһан машинанууд, тэдэнэй үйлэдбэриин барилганууд, газар таряалангайнь, мал ажалайнь хүгжэлтэ колхознигой, хүдэлмэришэнэй, эрдэмтын ажалай үрэ мүн. Тиимэ болохолоороо, колхозуудай ниитын баялиг бүхы советскэ арадай туһаламжа хэрэглэлсэн, колхозно таряашадаар байгуулагдаһан болоно.

Колхозно-кооперативна зөөриин эгээн шухала хубинь хубаагдадаггүй фонд болоно. Энэ зөөри колхозуудай тогтоһон түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилэн тэдэнэй ниитын ажахын экономическа үндэһэ һууринь болодог байгаа. Колхозно үйлэдбэриин ургаха, колхозуудай ажахын бэхижэхэ тудам хубаагдадаггүй фонднь нэмэжэл байдаг. 1958 оной январиин 1-нэй байдалаар, колхозуудай хубаагдадаггүй фондын хэмжээнь 100 миллиард түхэриг болоһон байна. Энэнь 1932 ондо 4,7 миллиард түхэриг байһан юм. Тиихэдэ хубаагдадаггүй фондын шэнжэ шанаршье хубилаа.

Колхозуудай ажахын хүгжэлтэ ямар байнаб гэхэдэ, хубаагдадаггүй фонднь ехэ болоно, шанарайнгаа талаар хубилна, тиигэжэ түхэл янзаараа, ниитынгээ удхашанараар бүгэдэарадай үйлэдбэриин фонддо дүтэрхы болоно. Олон колхозууд өөһэдын электростанцитай, тэрэшэлэн мүнөө үеын техникээр хангагдаһан хамһабариин предприятинуудтай болонхой. Колхозууд хоорондын электростанцинуудые, уһалууриин һубаг канавануудые, водохранилищинуудые, харгы зам барилга, һургуулинууд болон больницануудые барилга бүри үргэнөөр хэгдэдэг боложо байна. Тиигэжэ колхозууд нэгэ артельдэ бэшэ, олондо шухала зорилгонуудые шиидхэхын тулада хүсэ шадалаа нэгэдүүлэн, үнэндөө бүгэдэарадай удхашанартай барилга, түхеэрэлгэнүүдые бодходог болоо. Иигэжэ колхозно-кооперативна зөөриин бүгэдэарадай зөөришүү боложо байһан шэнжэ тэмдэгүүдые обёоржо ядахаар бэшэ болоо.

Хүдөө ажахые мүнөөнэй техникээр хангадаг, ниитынгээ ажахые саашадань хүгжөөлгэдэнь колхозуудта угаа ехэ туһаламжа үзүүлдэг социалистическэ промышленностиин колхозно үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ дүүргэдэг шиидхэхы үүргэ жэлһээ жэлдэ дээшэлжэ байна.

Мүнөөнэй эрхэ байдалда колхозно-кооперативна зөөриин хүгжэжэ байһан олон жэшээнүүдэй нэгые хаража үзэе.

Бусад ондоо колхозууд мэтэ нүхэр Орловскиин түрүүлэгшээр хүдэлдэг Белорусска республикын «Рассвет» колхоз коллективизациин болохо үедэ оройдоол хэдэн арбаад моритой, жэжэхэн зэр зэмсэгтэй байһан юм. Мүнөө энэ колхоздо үйлэдбэриин болон культурна ажаһуудалай һайн барилганууд хэгдэнхэй. Тус колхоз хэдэ мянган малтай, ехэ садтай, 30 гаран ашаанай автомашинатай, электростанцитай, 70 электромотортой, машина заһаха мастерскойтой. Энэ колхозой хубаагдадаггүй фонд урдань хэдэн арбаад мянган түхэриг байһан аад, мүнөө 23 миллионһоо үлүү болоо. Ниитынгээ ажахыһаа энэ колхоз үнгэрэгшэ жэлдэ 17 миллион түхэриг мүнгэн олзо абаа.

Энэ томо, экономическа талаараа хүгжэһэн ниитын ажахын үйлэдбэриинь фонд хэнэй мэдэлдэ байна гээшэб? Тэрэ хадаа колхознигуудай хамтын зөөри мүн. Зүгөөр эдэ фонднуудые мэдэжэ байдаг колхознигууд тэдэнэй ниитын баялиг хүдэлмэришэн ангиин ехэхэн хабаадалсалгатайгаар, Совет гүрэнэй туһаламжаар байгуулагдаа гэжэ өөһэдөө тон зүб тоолодог юм.

Урдань хубаагдадаггүй фонддоо мүнгэн олзынгоо 15 процентые оруулдаг байгаа һаа, мүнөө 25—30 процентыень оруулха гэжэ «Рассвет» артелиин колхознигууд КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй дүнгүүдые зүбшэн хэлсэһэн өөһэдынгөө хамтын суглаан дээрэ нэгэн дуугаар тогтооһон байна. Бүхы арадай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар байгуулагдаһан дээрэһээнь өөрынгөө колхозой хубаагдадаггүй фондые бүгэдэарадай зөөри гэжэ тоолохо гэжэ тус суглаан дээрэ колхознигууд нэгэн һаналтайгаар мэдүүлһыень тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Бусад ондоо олоншье колхозуудай гэшүүд иимэ согсолол хэһэн байна.

МТС-үүдые хубилгаха тухай асуудалые зүбшэн хэлсэхэ үедэ Краснодарска хизаарай Калининай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Бабенко хамтын суглаан дээрэ иигэжэ хэлэһэн байна:

«Колхозуудай ургахын, экономическа талаараа бэхижэхын тулада манай социалистическэ гүрэн хүсэ шадалаа, зөөрөө гамнаагүй юм. Мүнгэ, үрэһэ болон бусад урьһаламжануудые манда зээлеэр ходо үгэдэг байгаа. Гүрэнэй талаһаа колхозно байгуулалтада тон ехэ материальна тэдхэмжын үгтэһэнэй ашаар лэ колхозой баялиг ургаа гэжэ бидэ булта ойлгонобди».

Колхозойнгоо хубаагдадаггүй фондые бүгэдэарадай зөөри гэжэ тоолохо гээд Калининай нэрэмжэтэ артелиин хамтын суглаан мүн лэ нэгэн дуугаар тогтооһон байна.

«Манай колхозой хубаагдадаггүй фонднь 15 миллион түхэриг болоно. Манай колхозой хубаагдадаггүй фондые байгуулхада гансахан манай артелиин колхознигууд хабаадалсаа бэшэ. Маанадта машина болон механизмуудые бүтээжэ үгэдэг промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд, тэрэшэлэн шэнэ амжалтануудаар хүдөө ажахын наукые баяжуулдаг эрдэмтэд хабаадалсаһан байна. Манай колхозой баялиг гүрэнэй эдэбхитэй туһаламжаар бии болоо. Тиимэһээ хубаагдадаггүй фондые бүгэдэарадай зөөри гэжэ тоолохоор саг ерээ» гэжэ Московско областиин Луховицка районой Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Генералов хэлээ.

Бүгэдэарадай зүбшэн хэлсэлгын үедэ энэ мэтээр хэлэгдэһэн үгэнүүдые, абтаһан шиидхэбэринүүдые олоор харуулжа болохо байгаа.

Иимэ дурадхалнуудые оронoймнай элдэб районуудай колхознигуудай оруулжа байһан дээрэһээ энэ асуудалые шэнжэлжэ үзэбэл зохистой гэжэ һанагдана.

Хубаагдадаггүй фондын ехэ болохо тудам колхознай машина болон техникые бүри ехээр худалдажа абаха аргатай болохо гэжэ колхозник бүхэн мүнөө ойлгоно. Машинануудай олон болохо тудам үйлэдбэринь бүри ехээр оньһожоруулагдаха, колхознигуудта хүдэлхэдэнь хүнгэн болохо, колхознигой ажалынь өөрынгөө шэнжэ түхэлөөр хүдэлмэришэнэй ажалда дүтэрхы болохо, продукци бүри ехээр абтадаг болохо, колхозуудай болон колхознигуудай олзонь ургаха байна. Ушар тиимэһээ хубаагдадаггүй фондоо ехэ болгохо гэжэ бүхы колхознигууд хүсэхэ байна.

Колхозой олзые ажалта үдэртэ хубаадаг, мүн хубаагдадаггүй фонддо оруулдаг урдань байһан гуримые, колхозно байгуулалтын мүнөөнэй үеын оршон байдалда, тэрэшэлэн шэнээр хаража үзэхөөр болоо. Колхозуудай мүнгэн олзын 12-һоо бага бэшые, зүгөөр 20-һоо ехэ бэшэ процентые хубаагдадаггүй фонддо оруулха гэжэ хүдөө ажахын артелиин жэшээтэ Уставаар хараалагдадаг. Мүнөө болоод байхада энэ гурим хуушараа гээшэ ха. Тэрэниие хубилгахаар болоо. Бүхы колхозуудта нэгэн адли гурим тогтооһоноймнай хэрэггүй. Юундэб гэхэдэ, колхозуудай экономикын хүгжэлтэнь ондо ондоо байдаг, мүн үйлэдбэриингөөшье талаар элдэб байдаг. Мүнөө үедэ, колхозно байгуулалтые хүгжөөхэ шэнэ шатада орожо байхадаа, үйлэдбэриин бүхы зэбсэгүүдэй колхозуудай мэдэлдэ ороод байхада олзо доходые ажалта үдэртэ болон хубаагдадаггүй фонддо хубаадаг гуримые хубилгаха хэрэгтэй болоно.

Хубаагдадаггүй фондын хэмжээниинь мүнөө үедэ ехэ болгогдохо гээшэ ха. Энэшье тон ойлгосотой. Абтадаг продукциин ниитэ хэмжээн саг үргэлжэ ехэ болохо, худалдаанда гаргагдаха тэрэнэй хубинь ехэ болохо, колхозууд гүрэндэ болон дэлгүүр дээрээ мяха, һү, овощь, хартаабха болон бусад продуктнуудые бүри ехээр худалдадаг болохо. Тиигэжэ тэдэнэй мүнгэн олзонь ургаха, ушар тиимэһээ хубаагдадаггүй фонддо оруулагдаха мүнгэн ехэ болохо зэргэтэй.

Зүгөөр ажалта үдэртэ хубаагдаха мүнгэнэй ниитэ хэмжээе бага болгонгүйгөөр лэ хубаагдадаггүй фонддо оруулагдаха мүнгэ ехэ болгохо байһаниинь сохомтой. Олзо доходойнь ниитэ дээрээ ургаһанай, мүн газарай гектар бүхэнһөө олзо ехээр абадаг болоһоной, тэрэшэлэн ороохо таряа, техническэ культурануудые, мал ажалай продуктнуудые ехээр абадаг болоһоной ашаар хубаагдадаггүй фонд ехэ болохо байна.

Партиин Центральна Комитедэй хараалһан, бүхы арадаар һайшаагдаһан хэмжээ-ябуулганууд олзо доходойнь ургахада туһалха байха. Тэдэ хэмжээ-ябуулгануудые Верховно Совет һайшааха бэзэ гэжэ найдагдана. Эдэ хэмжээ-ябуулганууд газар болон техникые эрхим һайнаар ашагладаг болоходо ехээр туһалха, колхознигуудай ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэдэ һайн нүлөө үзүүлхэ байха.

Тиигэбшье, олзо доходой ургаха тухай хэлэхэ зуураа, бидэнэр иимэ юумэ хараадаа абаха байнабди. Гектар бүхэнһөө абтадаг олзо болон нэгэ хүдэлдэг хүнэй бүтээһэн юумэн тухай мэдээнүүдые хаража үзэхэдэ, оронoймнай зоно бүхэндэ ажалай бүтээсэ ехэ илгаатай байна. Мүн зоно бүхэндэшье колхоз колхозуудаар абажа үзэхэдэ, илгаануудынь баһал ехэ. Эгээл тиимэһээ үйлэдбэриин хүгжэлтые хангамаар, зохистой, олзо абамаар, тэрээнтээ хамта бүтээсэ ехэтэй техникэ бүхы колхозуудай худалдажа абахада хэрэгтэй болохо зөөри гаргашалха аргатай баймаар, тиимэл бэлэдхэлэй болон худалдан абаха сэн тогтоон гуримшуулха хэрэгтэй. Тиигээд байбал, үйлэдбэриие бүри дээдэ хэмжээндэ эрхилхэ, колхознигууд хүнгэдхэн, ажалайнь бүтээсые дээшэлүүлхын машинын техникые олоор хэрэглэхэ арга ол... на. Колхозууд гансашье машина худалдажа ... шэ юм. Тэдэндэ, мүн минеральна үтэгжүүл... тэй. Зүгөөр мүнөө үедэ минеральна үтэгжүүл... дажа абалгада бэшэ, харин органическа ү... ехээр суглуулха хэрэгтэ гол анхаралаа таби... ла. Тиихын тулада 100 гектар бүхэндэ мал... олон болгохо хэрэгтэй бшуу. Малай олон б... дам үтэгжүүлгэ ехэ болохо, ургасашье ехээр...

Хүдөө ажахын продуктнуудай сэн тогтоохо... нэр хүндэ индустриин түрүү үүргые хангажа... ленность болон хүдөө ажахые зүбөөр, адли... хүгжөөхэ ябадалые хүтэлбэри болгохо зэр... Хүдөө ажахымнай городуудай, мүн бүхы о... эдеэ хоолой эрилтэнүүдые, хүдөө ажахын түү... промышленностиие хангаха зэргэтэй. Өөрын... жээндэ город хадаа хүдөө ажахые машина... минеральна үтэгжүүлгээр, химикадуудаар... шэлэн олоной хэрэгсэлэй эд бараагаар хүдөө... эрилтэнүүдые хангаха ёһотой. Научно-технич... жэлтэ туйлахадань, соёлоо хүгжөөхэдэнь... ажалшадта социалистическэ город туһалха...

Ушар тиимэһээ, хүдэлжэ байһан ажалшан... олониитын хэрэгтэ оруулһан хубиинь зэргэ... таарaлдуулан, ажамидаралай шухала зүйл... баарилагдаха ёһотой, тайлбарилан хэлэбэл... тоо болон шанарай жэшээгээр хубаарилха с... тическэ гурим сахигдаха зэргэтэй. Энэ гури... городтошье, хүдөөдэшье сэхэ шууд бэел... ёһотой.

Бусад колхозуудта болон совхозуудта үгтэ... бэриһөө хүдэлмэришэдтэ үгтэдэг салин х... хэтэрмэ ехые ажалта үдэртэ хубаадаг зари... зууд манайда бии юм. Доходойнгоо багахан... хубаагдадаггүй фонддоо оруулжа байгаад, үдэртөө 40—50 түхэриг хубаадаг колхозуу... ушарһан байнаб. Энээниие таарамжатай гэж... хын аргагүй гээшэ ааб даа.

Экономикынгоо хүгжэлтын талаар ондо он... далтай байһан колхозуудай олзые хайшан г... римшуулалтайб? Хэрбээ ажалай үндэр бүтээс... һан, ажахыгаа һайнаар эрхилдэг түрүү кол... тааруулан сэнгүүдые тогтообол, дундуур... илангаяа гээгдэжэ ябаһан колхозууд эконом... лаараа гарзада орожо, ниитынгээ ажахын х... хангажа шадахагүй болоно. Тиихэтэй хамта... ажахые хүгжөөлгэ, ажалай бүтээсые дээш... тэрэнэй ашаар ажалта үдэртэ үгтэдэг түлбэр... ехэ болгохо гээшэ олонхи колхозуудай шухал... гонь байһаар зандаа. Хэрбээ гээгдэжэ ябаһан... колхозуудта таарaлдуулан сэн тогтоохо бол... ехэнхи колхозуудтай сасуулан үзэхэдэ, промы... стиие болон социалистическэ экономикые бү... рэнь гарзатуулан, түрүү колхозууд хэтэрмэ... олохо болоно. Ушар тиимэһээ, урда мэтэ сэ... ходоо, олонхи колхозуудые, тэдэнэй эконом... жэлтые хараада абаха хэрэгтэй. Колхозууд бо... тийна организацинууд оронoйнгоо эконом... жэлтэдэ тааруулан, ажалта үдэртэ үгтэхэ с... бaaxa зэргэтэй. Жиирэй колхозуудта орходо... та үдэрэй түлбэри түрүү колхозуудта нэгэ... байха ёһотой, зүгөөр энэнь дан үнгэрмэ ехэ б... гэгүй. Тиигээгүй һаа, материальна хэрэгсэлнүү... циалистическэ гуримай ёһоор зүбөөр хубаах... эбдэгдэхэ болоно бшуу.

Ажалаа эрхим һайнаар эмхидхээд, газар б... шинануудаа зүбөөр хэрэглэн, ажалай үндэр... туйлаад, ехэ урда гарашаһан колхозууд оло... олзоёо ажалта үдэртөөл хубаажархиха ёһог... колхозуудта ниитынгээ ажахые бүри түрү... жөөхэ аргатай болохынь тулада, механизму... гэнөөр хэрэглэхынь, барилгануудые олоор... хынь тулада олзынь ехэхэн хубиие хубааг... фонддонь оруулха хэрэгтэй.

Гэхэтэй хамта, үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ түр... хозуудай колхознигуудые материальна талаа... машуулха ябадал зааханааршье һуларуулагд... гэгүй. Ажахынгаа ургахатай хамта, гансал... үдэртөө бэшэ, мүн ондоо замаар ехэ аша туһа... гэжэ колхозник мэдэрхэ зэргэтэй. Эдэ ямар... бэ? Ажахыгаа хүгжөөлгэдэ мүнөө үедэ бүри... жалта туйлаһан ажахынууд хубаагдадаггүй... ехэ болгохо бүреэ ажахыгаа бүри һайнаар... шэнэ арга боломжонуудые байгуулха болоно... Байрын гэрнүүдые, һургуулинуудые болон ... һургуулинуудые, хүүгэдэй садуудые, хүүгэд... нуудые, нарайлалгын гэрнүүдые, больницануу... тын столовонуудые, клубуудые, үтэлһэн кол... дай байха гэрнүүдые барилгада тэдэнэр мүн... ехээр гаргаха аргатай болоно. Колхозуудай х... дые заһаха, колхозуудай хоорондохи харгы... электростанцинуудые бариха, хүдөө ажахын... нуудые буйлуулха, барилгын материалнуудые... предприятинуудые хамтынгаа хүсөөр бариха... хүгжөөхэ шухала. Эдэ бүгэдэ хадаа таряаша... териальна болон культурна байдалые бүри һа... гохо юм. Колхознигуудай энээниие дэмжэхэ... ниинь дамжаггүй.

Материальна хэрэгсэлнүүдые социалистичес... зүбөөр хубааха ябадал манай экономикые х... дэ, арад зоной ажабайдалай хэмжээе хэлбэр... гөөр дээшэлүүлхэдэ туһалха байха. Энэ ёһо... промышленность болон хүдөө ажахыда сэхэ ш... лүүлхэдэ хүдэлмэришэн анги болон таряаша... боо барисаан, манай бүхы арадай нэгэдэл ул... жэхэ байна.

Хүдэлмэришэн ангитай суг ябажа, манай... шад совет байгуулалтын, социализмын илах... лөө тэмсэлэй ехэ һургуули гараа. Мүнөө к... таряашад коммунизм эдэбхитэйгээр байгуул... дэнэр хүдэлмэришэн ангитай нэгэ ниитэ ... байдагаараа холбоотой юм. Энэнь Эсэгэ... хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ тон... харагдаа. Тиихэдэ хэдэ миллион таряашад... мэришэдтэй, совет ороной бүхы ажалшадтай... жагсажа, өөрынгөө шуһаар Октябриин рево... социализмын туйлалтануудые аршалан хам... саа.

(Түгэсхэлынь удаадахи номерто гарах)

Редактор Ц. Ц. ЦИБУ...

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина 26. Телефоны редакции: редактора 46-32. зам. редактора — 32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни и экономики — 47-59, пропаганды и местной информации — ... культуры и быта — 34-05, писем трудящихся и переводов — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия — 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00694. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № ...